

Ειδική έκθεση

Σχέδια της κοινής γεωργικής πολιτικής

Περισσότερο πράσινα, χωρίς όμως να ανταποκρίνονται στις φιλοδοξίες της ΕΕ για το κλίμα και το περιβάλλον

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Περιεχόμενα

	Σημείο
Σύνοψη	I-VII
Εισαγωγή	01-19
Η γεωργία και η Πράσινη Συμφωνία της ΕΕ	01-07
Οικολογικός προσανατολισμός της ΚΓΠ	08-14
Κύριες αρμοδιότητες	15-16
Χρηματοδότηση της ΚΓΠ για το κλίμα και το περιβάλλον	17-19
Εμβέλεια και προσέγγιση του ελέγχου	20-21
Παρατηρήσεις	22-82
Η νομοθεσία της ΚΓΠ είναι περισσότερο πράσινη, αλλά τα σχέδια δεν αξιοποιούν επαρκώς αυτό το δυναμικό	22-47
Η πράσινη αρχιτεκτονική του κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ αποτελεί πρόσφορο έδαφος για να ενισχυθούν οι φιλοδοξίες της ΚΓΠ σε ό,τι αφορά το περιβάλλον και το κλίμα	23-27
Η Επιτροπή εξέτασε εκτενώς τα προσχέδια, αλλά δεν χρησιμοποίησε μετρήσιμα κριτήρια για την αξιολόγηση των πράσινων φιλοδοξιών	28-31
Τα κράτη μέλη απάντησαν σε όλες τις παρατηρήσεις της Επιτροπής, αν και συχνά χωρίς να κάνουν αλλαγές στα σχέδια	32-35
Συνολικά, τα εγκριθέντα σχέδια είναι περισσότερο πράσινα, όχι όμως επί της ουσίας	36-45
Ανταποκρινόμενη στα αιτήματα των γεωργών, η ΕΕ μείωσε τις απαιτήσεις αιρεσιμότητας	46-47

Τα σχέδια δεν είναι επαρκώς ευθυγραμμισμένα με τους γενικούς στόχους και τις τιμές-στόχο της Πράσινης Συμφωνίας	48-72
Οι τιμές-στόχος της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας δεν έχουν ενσωματωθεί στη νομοθεσία της ΚΓΠ	49-51
Ελλείπει ποσοτικοποιημένων εκτιμήσεων, η Επιτροπή δεν μπόρεσε να μετρήσει τη συμβολή των σχεδίων στις τιμές-στόχο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας	52-56
Η επίτευξη των τιμών-στόχου της Πράσινης Συμφωνίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από δράσεις εκτός της ΚΓΠ	57-64
Ορισμένες βασικές γεωργικές πρακτικές για τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας δεν καλύπτονταν επαρκώς στα τέσσερα επιλεγέντα σχέδια	65-72
Το πλαίσιο παρακολούθησης έχει βελτιωθεί, αλλά στερείται βασικών στοιχείων για την αξιολόγηση των πράσινων επιδόσεων της ΚΓΠ	73-82
Απλουστευμένο πλαίσιο παρακολούθησης, αλλά οι στόχοι στερούνται σαφήνειας και οι δείκτες επικεντρώνονται στις εκροές και όχι στα αποτελέσματα	74-77
Απουσιάζουν σημαντικοί δείκτες αποτελέσματος από ορισμένα σχέδια, και οι συνδέσεις με συγκεκριμένους στόχους διαφέρουν σημαντικά	78-82
Συμπεράσματα και συστάσεις	83-92
Παραρτήματα	
Παράρτημα I – ΚΓΠΚ και ΚΑΔ – αντιστοιχία μεταξύ περιόδων	
Παράρτημα II – Κύριες αλλαγές στις απαιτήσεις ΚΓΠΚ στα τέσσερα σχέδια του δείγματός μας	
Παράρτημα III – Επισκόπηση προηγούμενων ελεγκτικών εργασιών του ΕΕΣ	
Παράρτημα IV – Συμπερίληψη στα σχέδια των εθνικών τιμών για τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας και της εκτιμώμενης συμβολής των σχεδίων στους εν λόγω στόχους	
Παράρτημα V – Τιμές-στόχος της Πράσινης Συμφωνίας και συνδεδεμένοι δείκτες αποτελέσματος	
Παράρτημα VI – Αναφορά δεικτών αποτελέσματος	

Συντομογραφίες

Γλωσσάριο

Απαντήσεις της Επιτροπής

Χρονογραμμή

Κλιμάκιο ελέγχου

Σύνοψη

I Η κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ), ένας βασικός τομέας πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντιπροσωπεύει το 31 % (378,5 δισεκατομμύρια ευρώ) του ενωσιακού προϋπολογισμού για την περίοδο 2021-2027. Πέραν από την εξασφάλιση δίκαιης εισοδηματικής στήριξης για τους γεωργούς και τη διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας και του βιοπορισμού των αγροτικών περιοχών, η ΚΓΠ αποσκοπεί στη στήριξη και την ενίσχυση της προστασίας του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της βιοποικιλότητας, και της δράσης για το κλίμα. Οι νέοι κανονισμοί της ΚΓΠ αποσκοπούν στην αύξηση των περιβαλλοντικών και κλιματικών φιλοδοξιών.

II Αξιολογήσαμε κατά πόσον τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027 παρέχουν στέρεη βάση για την επίτευξη του στόχου πολιτικής για μια περισσότερο πράσινη ΚΓΠ. Στόχος της έκθεσής μας είναι να αποτελέσει πηγή αναφοράς για τυχόν μελλοντικές τροποποιήσεις των σχεδίων ή αναθεώρηση των κανονισμών της ΚΓΠ, με γνώμονα την καλύτερη προστασία του κλίματος και του περιβάλλοντος.

III Συνολικά, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι τα σχέδια για την περίοδο 2023-2027 είναι περισσότερο πράσινα από ό,τι στην προηγούμενη περίοδο της ΚΓΠ, χωρίς ωστόσο να ανταποκρίνονται στις φιλοδοξίες της ΕΕ για το κλίμα και το περιβάλλον, ενώ απουσιάζουν και βασικά στοιχεία για την αξιολόγηση των πράσινων επιδόσεων.

IV Η «πράσινη αρχιτεκτονική» του κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ 2023-2027 αποτελεί πρόσφορο έδαφος για αύξηση των φιλοδοξιών της ΚΓΠ σε ό,τι αφορά το περιβάλλον και το κλίμα. Αξιολογήσαμε τον τρόπο με τον οποίο αξιοποιήθηκε η δυνατότητα αυτή στα σχέδια. Η Επιτροπή εξέτασε εκτενώς τα προσχέδια, αλλά δεν χρησιμοποίησε μετρήσιμα κριτήρια για την αξιολόγηση των πράσινων φιλοδοξιών. Τα τέσσερα κράτη μέλη που καλύψαμε απάντησαν σε όλες τις παρατηρήσεις της Επιτροπής, αν και σε πολλές περιπτώσεις ακολούθησαν μόνο εν μέρει τις προτάσεις της ή εξηγούσαν τους λόγους για τους οποίους θα διατηρούσαν ουσιαστικά την αρχική τους πρόταση. Συνολικά, τα οριστικά σχέδια δεν παρουσιάζουν κάποια σημαντική αύξηση στα επίπεδα της πράσινης φιλοδοξίας σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο. Επιπλέον, ο πραγματικός αντίκτυπος τους στο κλίμα και το περιβάλλον επηρεάζεται από τα πρόσφατα μέτρα που θέσπισε η Επιτροπή ως απάντηση στα αιτήματα των γεωργών, όπως εξαρτάται επίσης και από το επίπεδο υιοθέτησης των εθελοντικών συστημάτων από τους γεωργούς.

V Διαπιστώσαμε επίσης ότι τα σχέδια δεν είναι επαρκώς ευθυγραμμισμένα με τους γενικούς και τους ειδικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Πρώτον, οι στόχοι της Πράσινης Συμφωνίας δεν έχουν ενσωματωθεί στη νομοθεσία της ΚΓΠ. Δεύτερον, ελλείψει ποσοτικοποιημένων εκτιμήσεων από τα κράτη μέλη, η Επιτροπή δεν μπόρεσε να μετρήσει —εκτός από την αύξηση της βιολογικά καλλιεργούμενης έκτασης— τη συμβολή των σχεδίων στους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας. Τρίτον, από την ανάλυσή μας φαίνεται ότι η επίτευξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από δράσεις που σχεδιάζονται εκτός της ΚΓΠ. Τέταρτον, ενώ τα σχέδια περιλαμβάνουν ορισμένες βασικές γεωργικές πρακτικές που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση μακροπρόθεσμων κλιματικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων, υπήρχαν άλλες βασικές πρακτικές που δεν καλύπτονταν επαρκώς στα επιλεγέντα σχέδια.

VI Παρά το γεγονός ότι το νέο πλαίσιο παρακολούθησης έχει απλουστευθεί, οι στόχοι της ΚΓΠ στερούνται σαφήνειας, και οι δείκτες εστιάζουν στις εκροές και όχι στα αποτελέσματα. Από ορισμένα σχέδια απουσιάζουν σημαντικοί δείκτες αποτελέσματος, και οι συνδέσεις που έχουν καθορίσει τα κράτη μέλη μεταξύ δεικτών αποτελέσματος και στόχων διαφέρουν. Τα ζητήματα αυτά καθιστούν δύσκολη την απόδειξη των επιτευγμάτων της ΚΓΠ κατά την περίοδο 2023-2027.

VII Συνιστούμε στην Επιτροπή τα εξής:

- να προωθήσει την ανταλλαγή «πράσινων» ορθών πρακτικών στα σχέδια·
- να εκτιμήσει τη συμβολή της ΚΓΠ στην επίτευξη των τιμών-στόχου της Πράσινης Συμφωνίας·
- να ενισχύσει το μελλοντικό πλαίσιο παρακολούθησης της ΚΓΠ για το κλίμα και το περιβάλλον.

Εισαγωγή

Η γεωργία και η Πράσινη Συμφωνία της ΕΕ

01 Η γεωργία είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας και είναι ζωτικής σημασίας για τις οικονομίες των αγροτικών περιοχών. Ωστόσο, παράλληλα με τα οφέλη αυτά έχει σημαντικό αντίκτυπο στο κλίμα και το περιβάλλον. Εξαιτίας δε της αλλαγής του κλίματος και των περισσότερο ακραίων καιρικών συνθηκών οι γεωργοί καλούνται να προσαρμόσουν τις πρακτικές τους σε αυτές τις συνθήκες.

02 Ο τομέας αντιπροσωπεύει το 13,1 % των συνολικών εκπομπών αερίων θερμοκηπίου στην ΕΕ των 27. Περισσότερο από το 50 % αυτών των εκπομπών προέρχεται από μεθάνιο που εκπέμπεται από τον τομέα της κτηνοτροφίας, το 31 % από λιπάσματα και κοπριά, και το 11 % από αλλαγές στη χρήση της γης (βλέπε [γράφημα 1](#)).

Γράφημα 1 – Καθαρές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από τη γεωργία στην ΕΕ των 27 το 2021

Κυρίως μεθάνιο (CH₄) από

- την πέψη ζωοτροφών από βοοειδή και πρόβατα
- την αποθήκευση κοπριάς βοοειδών και χοίρων

Κυρίως υποξείδιο του αζώτου (N₂O) από

- διασπορά χημικών λιπασμάτων
- κοπριά που διασπείρεται από γεωργούς ή εναποτίθεται από βόσκοντα βοοειδή

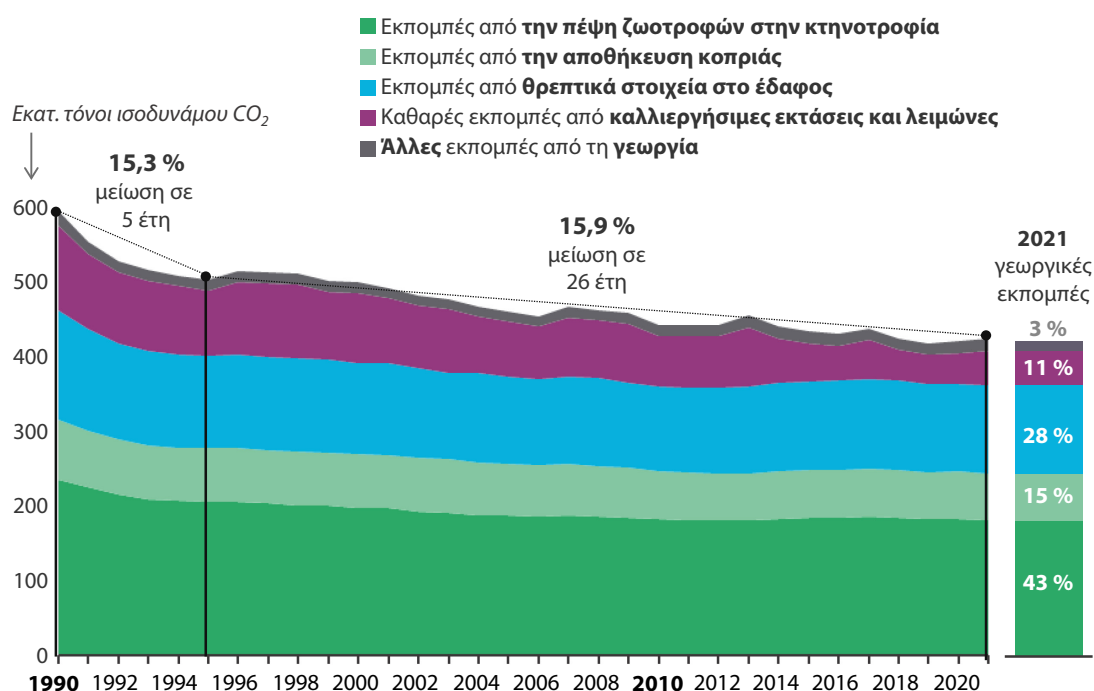
Κυρίως διοξείδιο του άνθρακα (CO₂) από

- καλλιέργεια αποστραγγισμένων οργανικών εδαφών (τυρφώνων)
- δέσμευση άνθρακα σε λειμώνες και καλλιεργήσιμες εκτάσεις

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει των απογραφών των αερίων θερμοκηπίου της ΕΕ των 27 το 2021 [EEA [greenhouse gas data viewer](#), Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ)].

03 Οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από τη γεωργία παρουσιάζουν μια μακροπρόθεσμη τάση αργής μείωσης, κυρίως χάρη στη μείωση της χρήσης λιπασμάτων και του αριθμού των ζώων. Ωστόσο, μετά από μια ραγδαία πτώση της τάξης του 15,3 % μεταξύ του 1990 και του 1995, τα επόμενα 26 έτη οι εκπομπές μειώθηκαν μόλις κατά 15,9 % (βλέπε [γράφημα 2](#)).

Γράφημα 2 – Καθαρές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από τη γεωργία στην ΕΕ των 27, 1990-2021

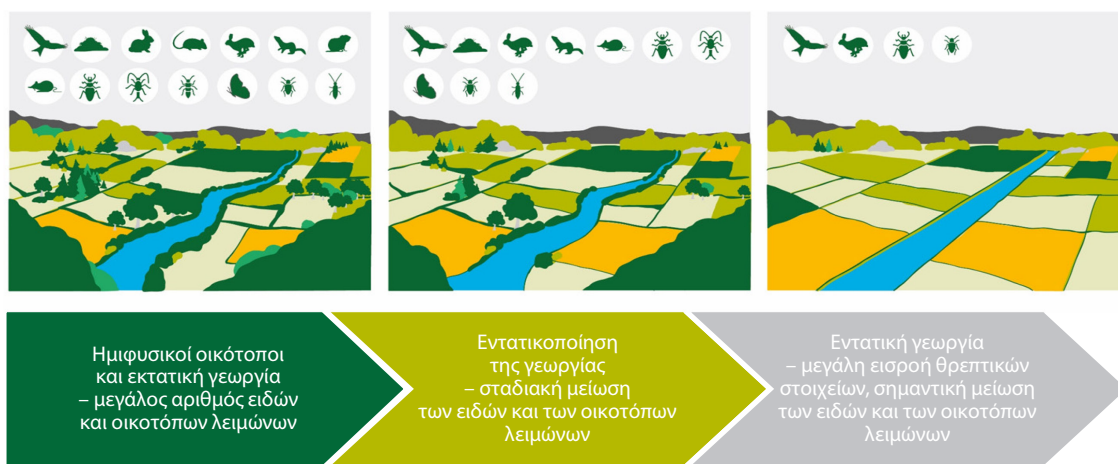

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει των απογραφών αερίων θερμοκηπίου της ΕΕ των 27 για την περίοδο 1990-2021 (EEA [greenhouse gas data viewer](#)).

04 Η κλιματική αλλαγή θα έχει άμεσο αντίκτυπο στη γεωργική παραγωγή. Οι ακραίες καιρικές συνθήκες, όπως η ξηρασία, θα επηρεάσουν τις αποδόσεις των καλλιεργειών. Το 2018 το Κοινό Κέντρο Ερευνών (JRC) εκτίμησε ότι ο συνολικός αντίκτυπος της κλιματικής αλλαγής θα μπορούσε να μειώσει το συνολικό γεωργικό εισόδημα κατά 16 %, με μεγάλες περιφερειακές διακυμάνσεις.

05 Στην τελευταία έκθεσή του για την κατάσταση του περιβάλλοντος, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) διαπίστωσε ότι η γεωργική εντατικοποίηση παραμένει μία από τις κύριες αιτίες απώλειας της βιοποικιλότητας και υποβάθμισης των οικοσυστημάτων στην Ευρώπη, παράλληλα με την εντατική δασοκομία, την εγκατάλειψη της γης και την άτακτη αστική εξάπλωση. Είχαμε αναφέρει παλαιότερα στην ειδική έκθεσή μας 13/2020, ότι σε πολλές περιοχές της Ευρώπης, η εντατικοποίηση έχει μεταμορφώσει τα άλλοτε ποικιλόμορφα τοπία, τα αποτελούμενα από πολλούς μικρούς αγρούς και οικοτόπους, σε ένα συνεχές ενιαίο πεδίο που καλλιεργείται με τη βοήθεια μεγάλων μηχανών και εξαιρετικά περιορισμένου εργατικού δυναμικού (βλέπε [γράφημα 3](#)).

Γράφημα 3 – Μείωση της βιοποικιλότητας των γεωργικών εκτάσεων λόγω της εντατικοποίησης της χρήσης της γης

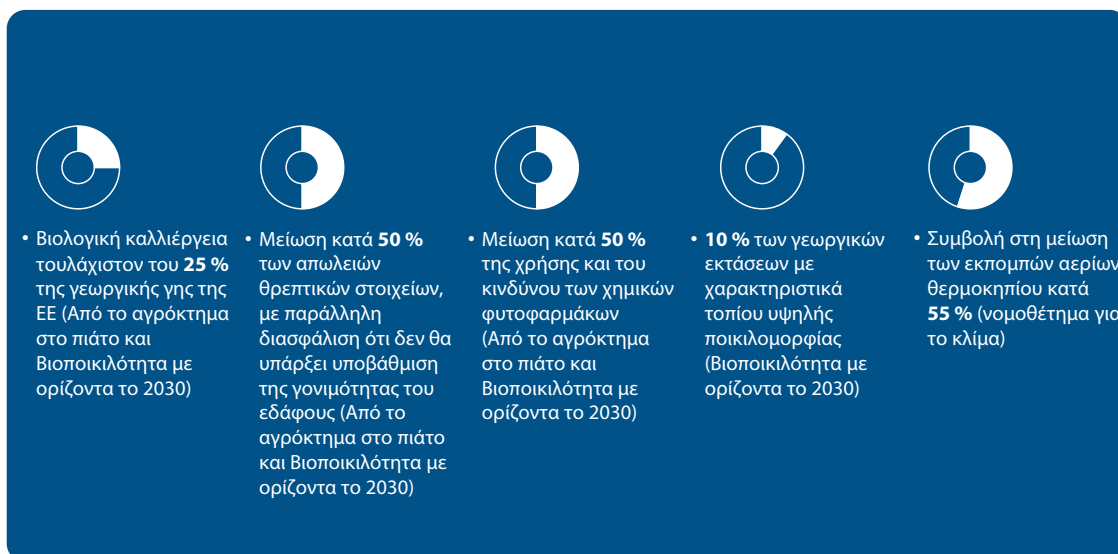

Πηγή: Ειδική έκθεση 13/2020.

06 Τον Δεκέμβριο του 2019, η Επιτροπή εξέδωσε την [ανακοίνωσή της σχετικά με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία](#), μια αναπτυξιακή στρατηγική της ΕΕ με σκοπό να καταστεί η ΕΕ κλιματικά ουδέτερη μέχρι το 2050 και να καταπολεμηθεί η απώλεια βιοποικιλότητας και η ρύπανση με δίκαιο και χωρίς αποκλεισμούς τρόπο. Τον Μάιο του 2020, η Επιτροπή ενέκρινε δύο συνδεδεμένες στρατηγικές: τη «[στρατηγική για τη βιοποικιλότητα](#)», που έχει ως σκοπό να θέσει τη βιοποικιλότητα «σε τροχιά ανάκαμψης έως το 2030», και τη «[στρατηγική από το αγρόκτημα στο πιάτο](#)» για την προώθηση ενός βιώσιμου συστήματος τροφίμων.

07 Στις στρατηγικές αυτές ορίζονται οι τιμές-στόχος της Πράσινης Συμφωνίας που πρέπει να επιτευχθούν έως το 2030, συμπεριλαμβανομένων διαφόρων περιβαλλοντικών τιμών-στόχου που σχετίζονται με τη γεωργία: αύξηση των εκτάσεων που καλλιεργούνται με βιολογικές μεθόδους, μείωση των απωλειών θρεπτικών στοιχείων που ρυπαίνουν το νερό, καθώς και μείωση της χρήσης και του κινδύνου των φυτοφαρμάκων, και προστασία των χαρακτηριστικών τοπίου υψηλής ποικιλομορφίας. Τον Ιούλιο του 2021, το **νομοθέτημα για το κλίμα** καθόρισε την πορεία προς την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας, θέτοντας ως στόχο την τιμή-στόχο της Πράσινης Συμφωνίας για μείωση των καθαρών εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55 % έως το 2030, σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990 (βλέπε **γράφημα 4**). Τον Ιούνιο του 2022, η Επιτροπή **πρότεινε** να συμπεριληφθεί στη νομοθεσία η τιμή-στόχος της Πράσινης Συμφωνίας για μείωση των φυτοφαρμάκων, αλλά απέσυρε την πρόταση τον Μάρτιο του 2024 ενόψει της αναμενόμενης απόρριψής της στον πλαίσιο της νομοθετικής διαδικασίας.

Γράφημα 4 – Σχετικές με τη γεωργία τιμές-στόχος της Πράσινης Συμφωνίας για το κλίμα και το περιβάλλον

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει της στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο», της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 και του ευρωπαϊκού νομοθετήματος για το κλίμα.

Οικολογικός προσανατολισμός της ΚΓΠ

08 Η κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ), ένας βασικός τομέας πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντιπροσωπεύει το 31 % (378,5 δισεκατομμύρια ευρώ) του προϋπολογισμού της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027. Η ΚΓΠ έχει υποβληθεί σε αρκετές μεταρρυθμίσεις τις τελευταίες δεκαετίες, προκειμένου να προετοιμάσει τον γεωργικό τομέα της ΕΕ να αντεπεξέλθει στις νέες προκλήσεις, όπως η κλιματική αλλαγή, η βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων και η ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών.

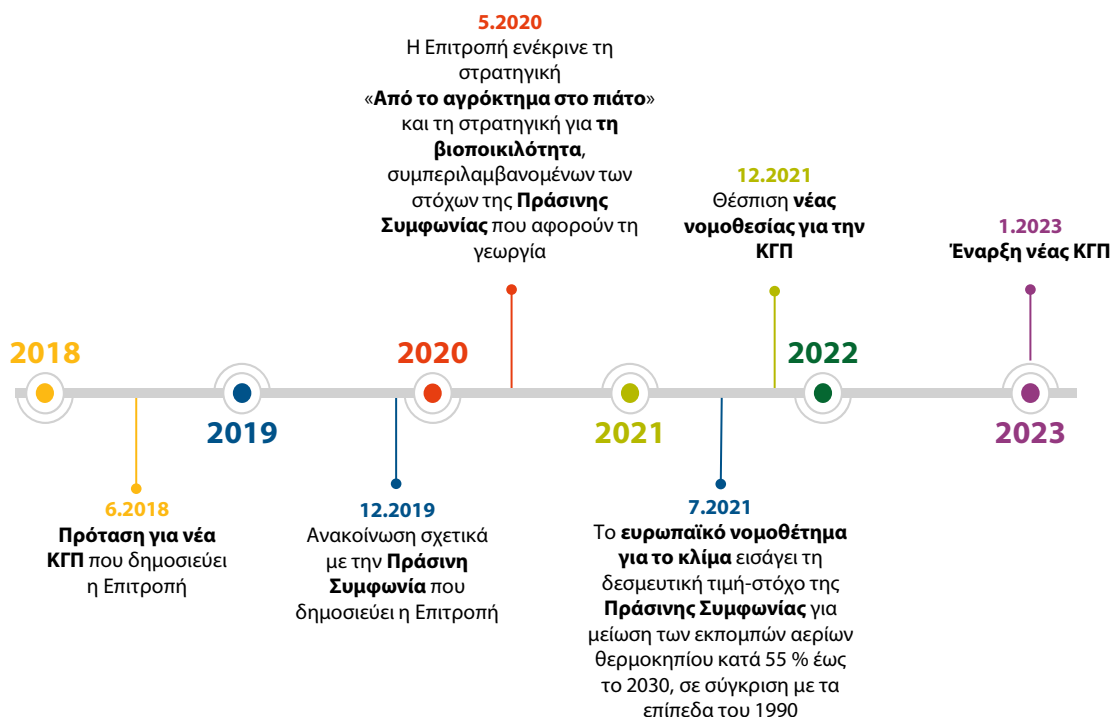
09 Η τελευταία μεταρρύθμιση της ΚΓΠ εγκρίθηκε στις 2 Δεκεμβρίου 2021 (βλέπε [γράφημα 5](#)) με τον [κανονισμό](#)¹ για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ, τον [κανονισμό](#) για τη διαχείριση της ΚΓΠ² και τον [κανονισμό](#) για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων³ (όλοι τους αναφέρονται από κοινού ως «κανονισμοί της ΚΓΠ»). Η μεταρρύθμιση αυτή είχε ως στόχο να ανοίξει τον δρόμο για μια περισσότερο πράσινη ΚΓΠ.

¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115.

² Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2116.

³ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2117.

Γράφημα 5 — Ανάπτυξη της νέας νομοθεσίας της ΚΓΠ και του πλαισίου της Πράσινης Συμφωνίας

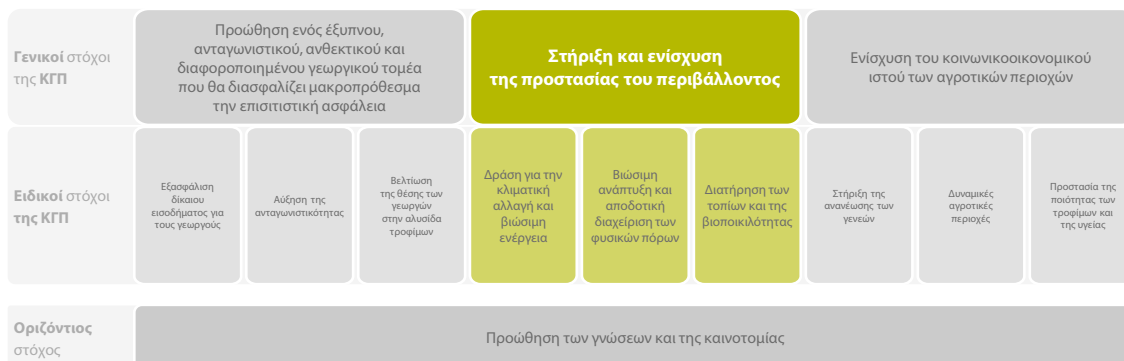
Πηγή: Δικτυακός τόπος της ΓΔ AGRI, ΕΕΣ.

10 Η ΚΓΠ υποστηρίζεται από δύο ταμεία: το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ). Οι περισσότερες από τις δαπάνες στο πλαίσιο του ΕΓΤΕ ονομάζονται «άμεσες ενισχύσεις», οι οποίες αποτελούν χρηματοδοτικές ενισχύσεις προς τους γεωργούς για τη στήριξη των εισοδημάτων τους, συνήθως ανά εκτάριο γεωργικής γης.

11 Εκτός από την εξασφάλιση δίκαιης εισοδηματικής στήριξης για τους γεωργούς και τη διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας και του βιοπορισμού των αγροτικών περιοχών, η ΚΓΠ αποσκοπεί στη «στήριξη και ενίσχυση της προστασίας του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της βιοποικιλότητας, και της δράσης για το κλίμα»⁴. Στο [γράφημα 6](#) επισημαίνονται με πράσινο οι γενικοί και οι ειδικοί στόχοι της ΚΓΠ που σχετίζονται με το κλίμα και το περιβάλλον.

⁴ Άρθρο 5, στοιχείο β), του [κανονισμού](#) για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ.

Γράφημα 6 – Γενικοί, ειδικοί και οριζόντιοι στόχοι της ΚΓΠ

Σημ.: Οι στόχοι που δεν σχετίζονται με τον εν προκειμένω έλεγχο εμφανίζονται με γκρι χρώμα.

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ.

12 Για την υποστήριξη αυτών των στόχων, με τον κανονισμό για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ θεσπίστηκε μια νέα «πράσινη αρχιτεκτονική» (βλέπε [γράφημα 7](#)), η οποία αποτελείται κυρίως από:

- ένα νέο σύστημα «ενισχυμένης αιρεσιμότητας», το οποίο βασίζεται στο προηγούμενο σύστημα πολλαπλής συμμόρφωσης και στις υποχρεώσεις οικολογικού προσανατολισμού της προηγούμενης ΚΓΠ·
- την εισαγωγή «οικολογικών προγραμμάτων» στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων, τα οποία στηρίζουν γεωργικές πρακτικές επωφελείς για το κλίμα, το περιβάλλον και την καλή διαβίωση των ζώων. Αυτά πρέπει, γενικά, να αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το 25 % των άμεσων ενισχύσεων σε κάθε σχέδιο, ενώ η υιοθέτησή τους είναι προαιρετική για τους γεωργούς·
- δέσμευση τουλάχιστον του 35 % της χρηματοδότησης του ΕΓΤΑΑ σε κάθε σχέδιο για παρεμβάσεις που αφορούν το περιβάλλον, το κλίμα και την καλή διαβίωση των ζώων, οι οποίες είναι επίσης προαιρετικές για τους γεωργούς.

Γράφημα 7 – Πράσινη αρχιτεκτονική της ΚΓΠ

Προαιρετικά μέτρα

Υποχρεωτικά για τους γεωργούς

Πηγή: ΕΕΣ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βάσει του εγγράφου [Approved 28 CAP Strategic Plans \(2023-2027\)](#), Ιούνιος 2023.

13 Η πράσινη αρχιτεκτονική υποστηρίζεται από ένα σύστημα γεωργικής γνώσης και καινοτομίας (agricultural knowledge information system, AKIS), το οποίο περιλαμβάνει γεωργικές συμβουλευτικές υπηρεσίες, μεταφορά γνώσης, καινοτομία και συνεργασία.

14 Με τους κανονισμούς της ΚΓΠ θεσπίζεται ένα πλαίσιο παρακολούθησης για τη μέτρηση των επιδόσεων. Η παρακολούθηση, η υποβολή εκθέσεων και η αξιολόγηση των επιδόσεων βασίζονται σε ένα σύνολο κοινών δεικτών εκροής, αποτελέσματος και επιπτώσεων.

Κύριες αρμοδιότητες

15 Η Επιτροπή και οι συννομοθέτες καθόρισαν την κοινή γεωργική πολιτική της ΕΕ για την περίοδο 2023-2027, προτείνοντας και εγκρίνοντας τη σχετική νομοθεσία. Για να στηρίξουν την εφαρμογή της πολιτικής, τα κράτη μέλη υπέβαλαν στην Επιτροπή τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ (τα οποία αναφέρονται σε ολόκληρη την έκθεσή μας ως «σχέδια») για την περίοδο 2023-2027. Στη συνέχεια, η Επιτροπή διατύπωσε παρατηρήσεις βάσει των οποίων τα κράτη μέλη αναθεώρησαν τα αρχικά σχέδιά τους. Η Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης (ΓΔ AGRI) ηγήθηκε αυτής της διαδικασίας με την υποστήριξη άλλων γενικών διευθύνσεων, όπως η Γενική Διεύθυνση Δράσης για το Κλίμα (ΓΔ CLIMA) και η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος (ΓΔ ENV). Στη συνέχεια, η Επιτροπή ενέκρινε τα αναθεωρημένα σχέδια μεταξύ Αυγούστου και Δεκεμβρίου του 2022. Στον **κανονισμό** προβλέπεται η δυνατότητα των κρατών μελών να τροποποιήσουν τα σχέδιά τους.

16 Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να παρακολουθούν τα επιτεύγματα των σχεδίων και να υποβάλλουν τακτικά σχετικές εκθέσεις. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη πρέπει να υποβάλλουν ετησίως στοιχεία σχετικά με τις εκροές και τα αποτελέσματα στις «ετήσιες εκθέσεις επιδόσεων» τους. Οι ενισχύσεις της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη υπόκεινται σε ετήσια «εκκαθάριση επιδόσεων», η οποία βασίζεται στις δηλωθείσες δαπάνες που έχουν αντίστοιχη (επιτευχθείσα) εκροή, και στις «επανεξετάσεις των επιδόσεων», με βάση τους δείκτες αποτελεσμάτων. Επίσης, η Επιτροπή θα διενεργεί αξιολογήσεις.

Χρηματοδότηση της ΚΓΠ για το κλίμα και το περιβάλλον

17 Η Επιτροπή υποβάλλει ετήσιες εκθέσεις σχετικά με τις συνολικές δαπάνες που σχετίζονται με το κλίμα. Στο πλαίσιο της ΚΓΠ της περιόδου 2023-2027, το 40 % των δαπανών της αναμένεται να διατεθεί βάσει των σχεδίων για την επίτευξη στόχων που σχετίζονται με το κλίμα⁵. Εφαρμόζοντας τη στάθμιση που ορίζεται στον κανονισμό για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ, η Επιτροπή υπολόγισε ότι το 47 % της χρηματοδότησης της ΚΓΠ στα σχέδια σχετίζεται με το κλίμα, ήτοι 123 δισεκατομμύρια ευρώ για την περίοδο 2023-2027.

⁵ Αιτιολογική σκέψη 94 του κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ.

18 Όπως έχουμε αναφέρει προηγουμένως στην [ειδική έκθεσή μας 09/2022](#), η Επιτροπή πιθανώς υπερεκτίμησε τη συμβολή της γεωργικής πολιτικής στη δράση για το κλίμα κατά σχεδόν 60 δισεκατομμύρια ευρώ για την περίοδο 2014-2020, και, παρά τις κάποιες βελτιώσεις, ορισμένοι από τους συντελεστές στάθμισης που επρόκειτο να εφαρμοστούν για τη νέα περίοδο —όπως ορίζεται στον κανονισμό για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ— παραμένουν προβληματικοί.

19 Η ΕΕ έθεσε επίσης τιμές-στόχο για τις δαπάνες που συμβάλλουν στην αντιστροφή της μείωσης της βιοποικιλότητας, επιδιώκοντας να διαθέσει το 7,5 % του συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ για το 2024 υπέρ στόχων βιοποικιλότητας και να αυξήσει το ποσοστό αυτό σε 10 % το 2026 και το 2027⁶. Δεν υπάρχει συγκεκριμένη τιμή-στόχος για τις δαπάνες της ΚΓΠ για τη βιοποικιλότητα, αλλά η Επιτροπή εκτίμησε ότι σχεδόν 9 δισεκατομμύρια ευρώ —ήτοι το 17 % των δαπανών της ΚΓΠ— θα διατεθούν για τη βιοποικιλότητα το 2024⁷.

⁶ Διοργανική συμφωνία της 16ης Δεκεμβρίου 2020, άρθρο 16, στοιχείο ε).

⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Statement of estimates 2024](#).

Εμβέλεια και προσέγγιση του ελέγχου

20 Αξιολογήσαμε κατά πόσον τα σχέδια για την περίοδο 2023-2027 παρέχουν στέρεη βάση για την επίτευξη του στόχου πολιτικής για μια περισσότερο πράσινη ΚΓΠ. Εξετάσαμε τα εξής:

- ο αν τα σχέδια επιδεικνύουν υψηλότερο επίπεδα περιβαλλοντικής και κλιματικής φιλοδοξίας σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο της ΚΓΠ·
- ο αν τα σχέδια συνάδουν με τους γενικούς στόχους και τις τιμές-στόχο της Πράσινης Συμφωνίας·
- ο αν υπάρχει κατάλληλο πλαίσιο παρακολούθησης για τα επιτεύγματα των σχεδίων σε σχέση με το περιβάλλον και το κλίμα.

21 Ο έλεγχός μας κάλυψε την περίοδο από τον Ιούνιο του 2018 έως τον Απρίλιο του 2024. Στο [γράφημα 8](#) παρουσιάζεται η προσέγγιση που ακολουθήσαμε προκειμένου να συγκεντρώσουμε στοιχεία για τις παρατηρήσεις μας. Βασιστήκαμε επίσης σε προηγούμενες εργασίες του ΕΕΣ σχετικά με την ΚΓΠ (βλέπε [παράρτημα III](#)). Στόχος της έκθεσής μας είναι να αποτελέσει πηγή αναφοράς για τυχόν μελλοντικές τροποποιήσεις των σχεδίων ή αναθεώρηση των κανονισμών της ΚΓΠ, με γνώμονα την καλύτερη προστασία του κλίματος και του περιβάλλοντος.

Γράφημα 8 – Η προσέγγιση ελέγχου που ακολουθήσαμε: πραγματοποιηθείσες εργασίες

Επισκόπηση των εργασιών της Επιτροπής, ειδικότερα της αρχικής της καθοδήγησης προς τα κράτη μέλη, της από μέρους της αξιολόγησης των προσχεδίων, των επακόλουθων παρατηρήσεών της, των διαθέσιμων πληροφοριών σχετικά με το πώς αντιμετώπισαν τα κράτη μέλη τις παρατηρήσεις, και των εκθέσεων της Επιτροπής σχετικά με τα σχέδια και την ΚΓΠ

Ενδεδειγμένη **επισκόπηση των σχεδίων τεσσάρων κρατών μελών** —της Ιρλανδίας, της Ισπανίας, της Γαλλίας και της Πολωνίας. Η επιλογή βασίστηκε στα εξής: σημαντικότητα του προϋπολογισμού, ισορροπία μεταξύ των σχεδίων που τέθηκαν υπό διαχείριση σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο, και σημασία των βασικών κλιματικών/περιβαλλοντικών προκλήσεων στις εν λόγω χώρες. Επιπλέον, αξιολόγηση συγκεκριμένων θεμάτων σε επίπεδο ΕΕ (π.χ. αιρεσιμότητα)

Επισκόπηση αξιολογήσεων και μελετών από διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη: γεωργικές οργανώσεις, ερευνητές και μη κυβερνητικές περιβαλλοντικές οργανώσεις

Συνεντεύξεις με 66 γεωργούς που επισκεφθήκαμε σε 14 κράτη μέλη, στο πλαίσιο των ελεγκτικών εργασιών μας για τη δήλωση διασφάλισης του ΕΕΣ για το 2023, σχετικά με τις αλλαγές που θα επέφερε η νέα ΚΓΠ στις πρακτικές τους

Πηγή: ΕΕΣ.

Παρατηρήσεις

Η νομοθεσία της ΚΓΠ είναι περισσότερο πράσινη, αλλά τα σχέδια δεν αξιοποιούν επαρκώς αυτό το δυναμικό

22 Σκοπός της ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027 είναι να επιδείξει μεγαλύτερη –σε σύγκριση με την προηγούμενη ΚΓΠ– φιλοδοξία όσον αφορά τους στόχους που σχετίζονται με το περιβάλλον και το κλίμα⁸. Ελέγξαμε αν και πώς αντικατοπτρίστηκε αυτό:

- ο στην πράσινη αρχιτεκτονική που ορίζεται στον κανονισμό για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ·
- ο στην αξιολόγηση των προσχεδίων από την Επιτροπή
- ο κατά τη διάρκεια των μεταγενέστερων διαπραγματεύσεων με την Επιτροπή και στις αλλαγές που πραγματοποίησαν τα κράτη μέλη στα σχέδια·
- ο στα εγκεκριμένα σχέδια·
- ο στα πρόσφατα μέτρα της ΕΕ που ελήφθησαν έως τον Απρίλιο του 2024 ως απάντηση στα αιτήματα των γεωργών.

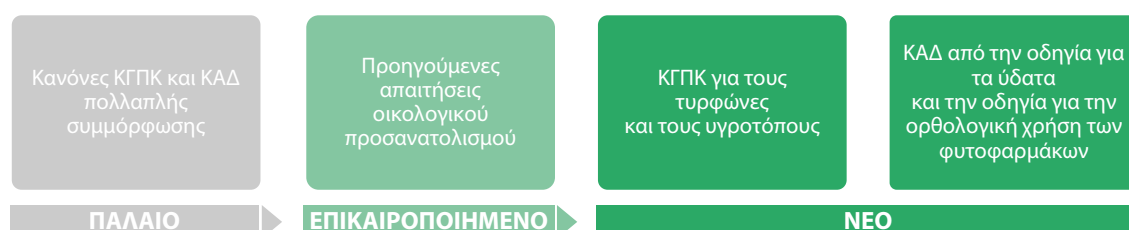
Η πράσινη αρχιτεκτονική του κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ αποτελεί πρόσφορο έδαφος για να ενισχυθούν οι φιλοδοξίες της ΚΓΠ σε ό,τι αφορά το περιβάλλον και το κλίμα

23 Εκτιμήσαμε αν η νέα πράσινη αρχιτεκτονική αποτελεί πρόσφορο έδαφος για αύξηση του επιπέδου των κλιματικών και περιβαλλοντικών φιλοδοξιών σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο.

⁸ Αιτιολογική σκέψη 123 και άρθρο 105 του [κανονισμού](#) για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ.

24 Το **σύστημα αιρεσιμότητας** επεκτείνει και ενισχύει τα συστήματα πολλαπλής συμμόρφωσης και οικολογικού προσανατολισμού της προηγούμενης ΚΓΠ. Στο πλαίσιο της πολλαπλής συμμόρφωσης, οι γεωργοί που λάμβαναν ενισχύσεις από την ΚΓΠ έπρεπε να πληρούν ορισμένα πρότυπα καλής γεωργικής και περιβαλλοντικής κατάστασης (ΚΓΠΚ) και κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης (ΚΑΔ) για τη δημόσια υγεία, την υγεία των ζώων και των φυτών, την καλή διαβίωση των ζώων και το περιβάλλον. Με το ενισχυμένο σύστημα αιρεσιμότητας εισάγεται ένα νέο πρότυπο ΚΓΠΚ και δύο νέες ΚΑΔ, ενώ επικαιροποιούνται τέσσερις προηγούμενες απαιτήσεις οικολογικού προσανατολισμού (βλέπε [γράφημα 9](#) και [παράρτημα Ι](#)).

Γράφημα 9 – Νέο σύστημα αιρεσιμότητας

Πηγή: ΕΕΣ.

25 Με βάση το ενισχυμένο σύστημα αιρεσιμότητας, στη νέα πράσινη αρχιτεκτονική προστέθηκαν τα **οικολογικά προγράμματα** και επιβεβαιώθηκαν εκ νέου τα μέτρα **αγροτικής ανάπτυξης**, τα οποία συνοδεύονται αμφότερα από απαιτήσεις για τη διάθεση ελάχιστου ποσοστού κονδυλίων για περιβαλλοντικά και κλιματικά μέτρα (βλέπε σημείο [12](#)), με τις οποίες συμμορφώθηκαν όλα τα κράτη μέλη. Τα οικολογικά προγράμματα —τα οποία ανταμείβουν πρακτικές επωφελείς για το κλίμα, το περιβάλλον και την καλή διαβίωση των ζώων στο πλαίσιο του ΕΓΤΕ— αποτελούν μία από τις κύριες καινοτομίες της ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027. Τα κονδύλια του ΕΓΤΑΑ για το κλίμα και το περιβάλλον (εξαιρουμένων των παρεμβάσεων που αφορούν ειδικά την καλή διαβίωση των ζώων⁹) παρουσιάζουν μέτρια αύξηση σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο (από 42,5 % σε 44,5 %).

⁹ Άρθρο 70 του κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ.

26 Με τη νέα πράσινη αρχιτεκτονική, οι γεωργοί καλούνται να καταβάλλουν περισσότερη προσπάθεια. Στην εκτίμηση επιπτώσεων της σχετικά με την πρόταση της νέας νομοθεσίας για την ΚΓΠ, η Επιτροπή **εκτίμησε μείωση του εισοδήματος των γεωργών από 5 % έως 10 % σε διάφορα σενάρια**, λόγω του συνδυαστικού αποτελέσματος των μειώσεων του προϋπολογισμού και των πρόσθετων πράσινων απαιτήσεων. Σε άλλη μελέτη¹⁰ εξετάστηκε συγκεκριμένα ο συνολικός αντίκτυπος της νέας πράσινης αρχιτεκτονικής στα εισοδήματα των γεωργών. Με βάση τις εκτιμήσεις της μελέτης αυτής, η ενισχυμένη αιρεσιμότητα και τα οικολογικά προγράμματα θα οδηγήσουν σε μείωση του εισοδήματος των γεωργών κατά 2,1 % έως 3,5 % σε σύγκριση με την προηγούμενη ΚΓΠ, κυρίως λόγω των πρόσθετων περιορισμών στη γεωργία και του αυξημένου κόστους συμμόρφωσης. Η Επιτροπή δεν εκτίμησε το κόστος για τους γεωργούς και τα οφέλη της νέας πράσινης αρχιτεκτονικής για το κλίμα και το περιβάλλον σε λεπτομερέστερο επίπεδο, παραδείγματος χάριν για κάθε ΚΓΠΚ και ΚΑΔ. Μια τέτοια ανάλυση θα συνέβαλλε στη στάθμιση των οφελών και του κόστους αυτών των επιμέρους συνιστωσών της ΚΓΠ 2023-2027.

27 Από την αξιολόγησή μας προκύπτει ότι η νέα πράσινη αρχιτεκτονική αποτελεί πρόσφορο έδαφος για υψηλότερα επίπεδα φιλοδοξίας. Ωστόσο, τα επιτεύγματα εξαρτώνται από τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη ερμηνεύουν την πράσινη αρχιτεκτονική στα σχέδιά τους και από την υιοθέτηση των εθελοντικών αυτών συστημάτων από τους γεωργούς.

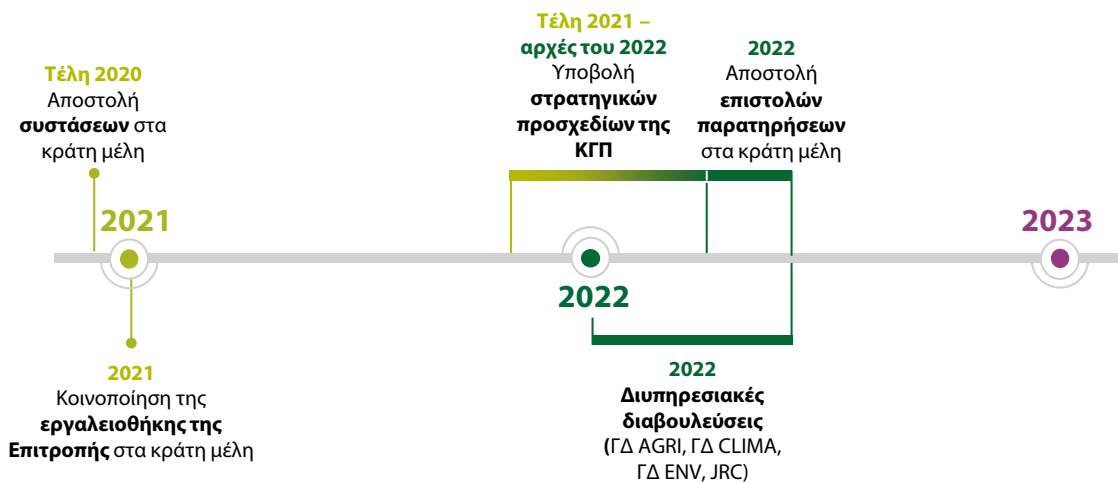
Η Επιτροπή εξέτασε εκτενώς τα προσχέδια, αλλά δεν χρησιμοποίησε μετρήσιμα κριτήρια για την αξιολόγηση των πράσινων φιλοδοξιών

28 Εξετάσαμε τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή μερίμνησε, στο πλαίσιο της από μέρους της αξιολόγησης των σχεδίων, ώστε να εξασφαλίζεται το αυξημένο επίπεδο φιλοδοξίας που προωθεί η πράσινη αρχιτεκτονική.

29 Στον ίδιο τον κανονισμό για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ δεν καθορίζονταν κριτήρια για τη μέτρηση των πράσινων φιλοδοξιών. Ωστόσο, εκτός του κανονισμού, η Επιτροπή ανέπτυξε ολοκληρωμένη εργαλειοθήκη για την αξιολόγηση των σχεδίων, την οποία κοινοποίησε στα κράτη μέλη για ενημερωτικούς σκοπούς το 2021 (βλέπε **γράφημα 10**). Η Επιτροπή δήλωσε ότι το «πνεύμα» της ΚΓΠ 2023-2027 πρέπει να είναι «η σημαντική αύξηση» του επιπέδου φιλοδοξίας.

¹⁰ Petsakos A. et al., *Farm-level impacts of the CAP post-2020 reform: A scenario-based analysis*, *Applied Economic Perspectives and Policy* 45(2), 2023, σ. 1178.

Γράφημα 10 – Διαδικασία αξιολόγησης των σχεδίων

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει εγγράφων της Επιτροπής.

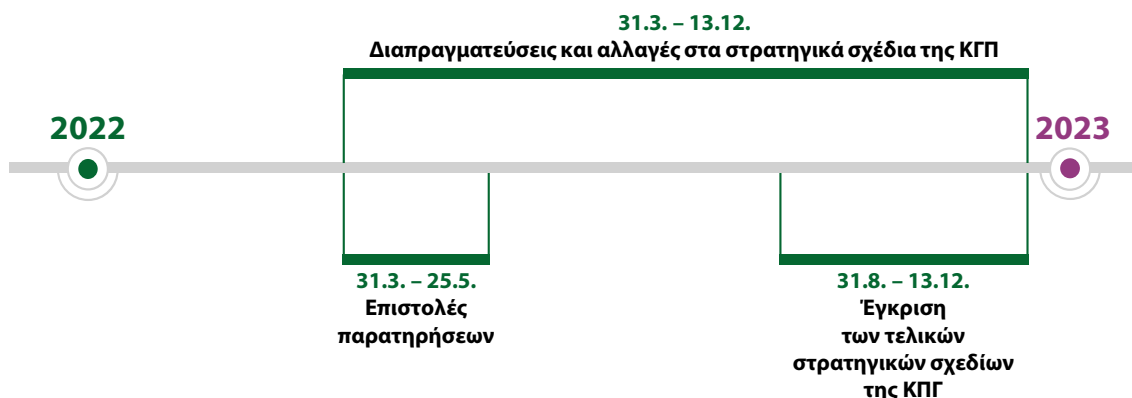
30 Η Επιτροπή εξέδωσε αρχικά συστάσεις προς κάθε κράτος μέλος, επισημαίνοντας τις κύριες προτεραιότητες που έπρεπε να συνεκτιμήσει. Στη συνέχεια, προέβη στην αξιολόγηση των σχεδίων που είχαν υποβάλει τα κράτη μέλη το 2022. Διαπιστώσαμε ότι η Επιτροπή αξιολόγησε εκτενώς τα τέσσερα σχέδια που εξετάσαμε. Ωστόσο, μπόρεσε να εφαρμόσει μόνο εν μέρει τα κριτήρια που είχε ορίσει στην εργαλειοθήκη καθοδήγησης, κυρίως λόγω της δυσκολίας που ενείχε η σύγκριση πληροφοριών μεταξύ των περιόδων της ΚΓΠ. Αντ' αυτού, εξέτασε κάθε τμήμα των σχεδίων από ποιοτική κατά κύριο λόγο άποψη και χρησιμοποίησε μια «ολιστική» προσέγγιση ως βάση για την έγκριση των σχεδίων. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν μπόρεσε να προσδιορίσει σε ποιον βαθμό είχε αυξηθεί το επίπεδο των περιβαλλοντικών και κλιματικών φιλοδοξιών στα σχέδια. Επιστήσαμε για πρώτη φορά την προσοχή σε αυτόν τον κίνδυνο στη [γνώμη 07/2018](#).

31 Αφού εξέτασε τα προσχέδια, η Επιτροπή [απέστειλε επιστολές παρατηρήσεων στα κράτη μέλη](#), εκφράζοντας την ανησυχία της για το γεγονός ότι 25 από τα 28 σχέδια (το Βέλγιο υπέβαλε ένα σχέδιο για τη Βαλονία και ένα για τη Φλάνδρα) δεν ανταποκρίνονταν επαρκώς στους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους της ΕΕ. Μια [μελέτη](#) που εκπονήθηκε για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αποκάλυψε επίσης ότι η συνάφεια των προσχεδίων με τους πράσινους στόχους ήταν μέτρια.

Τα κράτη μέλη απάντησαν σε όλες τις παρατηρήσεις της Επιτροπής, αν και συχνά χωρίς να κάνουν αλλαγές στα σχέδια

32 Αξιολογήσαμε τον τρόπο με τον οποίο, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας έγκρισης (βλέπε [γράφημα 11](#)), τα τέσσερα κράτη μέλη που επιλέξαμε ανταποκρίθηκαν στις παρατηρήσεις της Επιτροπής που στόχο είχαν τη σημαντική αύξηση των πράσινων φιλοδοξιών.

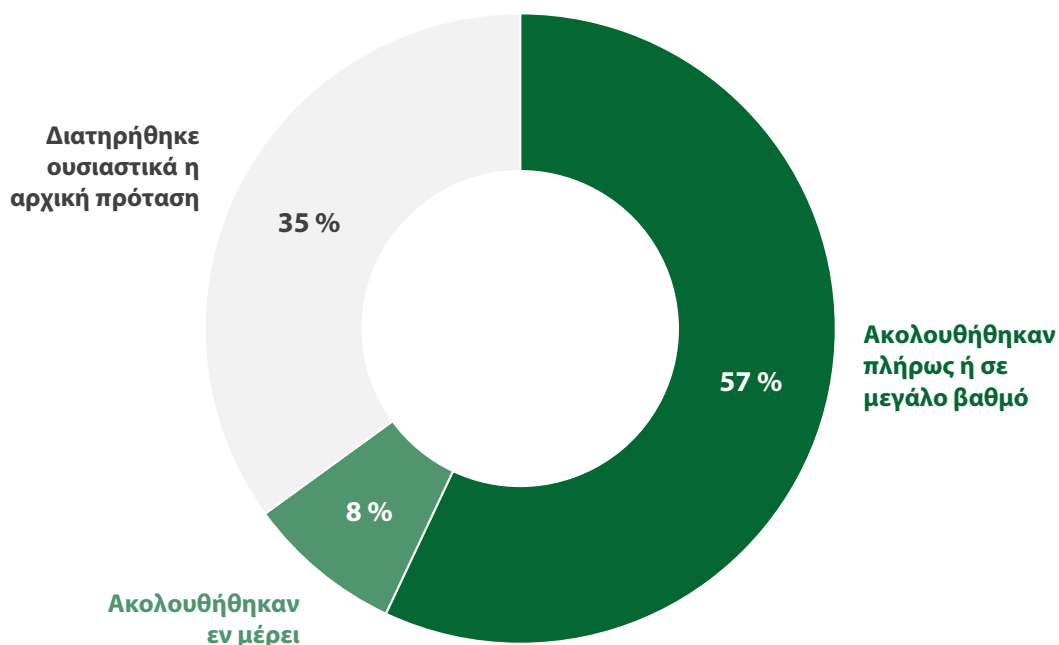
Γράφημα 11 – Διαδικασία έγκρισης των σχεδίων

Πηγή: ΕΕΣ.

33 Τα κράτη μέλη απάντησαν σε όλες τις παρατηρήσεις της Επιτροπής. Προέβησαν σε διορθώσεις βάσει 79 παρατηρήσεων που αφορούσαν μη συμμόρφωση με τον κανονισμό για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ. Υπήρχαν όμως και άλλες παρατηρήσεις (σχεδόν 200) που κάλυπταν άλλα θέματα πέραν των συγκεκριμένων νομικών απαιτήσεων. Τα κράτη μέλη έλαβαν υπόψη το 57 % των παρατηρήσεων αυτών πλήρως ή σε μεγάλο βαθμό, πραγματοποιώντας αλλαγές στα σχέδιά τους ή παρέχοντας τις διευκρινίσεις που ζήτησε η Επιτροπή. Όσον αφορά το υπόλοιπο 43 %, είτε έλαβαν υπόψη εν μέρει τις προτάσεις της Επιτροπής (8 %) είτε εξήγησαν τους λόγους για τους οποίους θα διατηρούσαν ουσιαστικά την αρχική τους πρόταση (35 %) (βλέπε [γράφημα 12](#)).

Γράφημα 12 – Απάντηση των κρατών μελών στις προτάσεις της Επιτροπής για αύξηση των πράσινων φιλοδοξιών που βαίνουν πέραν των νομικών απαιτήσεων

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει εγγράφων της Επιτροπής.

34 Στο **πλαίσιο 1** παρουσιάζονται παραδείγματα περιπτώσεων στις οποίες τα κράτη μέλη:

- έλαβαν πλήρως ή σε μεγάλο βαθμό υπόψη τις προτάσεις της Επιτροπής·
- έλαβαν εν μέρει υπόψη τις προτάσεις της Επιτροπής, με αποτέλεσμα οι προτεινόμενες δράσεις να είναι λιγότερο φιλόδοξες από αυτές που είχε συστήσει η Επιτροπή·
- ουσιαστικά διατήρησαν την αρχική τους πρόταση, παρά τις προτάσεις της Επιτροπής, αιτιολογώντας τις αποφάσεις τους ή/και κάνοντας αναφορά σε συμπληρωματικές εθνικές πολιτικές που εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών. Στη δεύτερη περίπτωση, η Επιτροπή δεν ασκεί κάποιον έλεγχο επί των δράσεων αυτών.

Πλαίσιο 1

Απαντήσεις στις παρατηρήσεις της Επιτροπής σχετικά με τα σχέδια

Τα κράτη μέλη έλαβαν υπόψη τις προτάσεις της Επιτροπής

Γαλλία: Η Επιτροπή κάλεσε τις γαλλικές αρχές να αυξήσουν την ενίσχυση για τη βιολογική γεωργία στο πλαίσιο του οικολογικού προγράμματος, ώστε να καταστεί ελκυστικότερη και να επιβραβεύονται τα υψηλότερα περιβαλλοντικά οφέλη. Οι γαλλικές αρχές τροποποίησαν αναλόγως το οικολογικό πρόγραμμα.

Ισπανία: Η Επιτροπή κάλεσε τις ισπανικές αρχές να αυξήσουν το ποσοστό της έκτασης όπου πρέπει να εφαρμόζεται ετήσια αμειψισπορά στο πλαίσιο των οικολογικών προγραμμάτων. Οι ισπανικές αρχές αύξησαν το ελάχιστο ποσοστό από 40 % σε 50 %.

Τα κράτη μέλη έλαβαν εν μέρει υπόψη τις προτάσεις της Επιτροπής

Ιρλανδία: Η Επιτροπή επισήμανε τη μέτρια περιβαλλοντική αξία ορισμένων από τις προτεινόμενες πρακτικές στο πλαίσιο του μοναδικού οικολογικού προγράμματος που πρότεινε η Ιρλανδία. Αν και οι ιρλανδικές αρχές ενίσχυσαν τις απαιτήσεις ορισμένων πρακτικών, διατήρησαν ως επί το πλείστον το αρχικό οικολογικό πρόγραμμα, καθώς η στρατηγική τους επικεντρώθηκε στη μεγιστοποίηση της συμμετοχής των γεωργών.

Ισπανία: Η Επιτροπή κάλεσε την Ισπανία να αυξήσει το ελάχιστο ποσοστό εξοικονόμησης νερού που πρέπει να επιτυγχάνεται με τη βελτίωση των υφιστάμενων συστημάτων άρδευσης εκτός γεωργικής εκμετάλλευσης από 5 % σε 10 %. Τελικά, το ποσοστό αυτό καθορίστηκε στο σχέδιο στο 7 %.

Διατηρήθηκαν ουσιαστικά οι αρχικές προτάσεις των κρατών μελών

Ισπανία: Η Επιτροπή συνέστησε να συμπεριληφθούν περισσότερες περιφέρειες στις δράσεις της χώρας για εναλλακτικές λύσεις αντί της χημικής καταπολέμησης των επιβλαβών οργανισμών. Οι ισπανικές αρχές δεν έκαναν αλλαγές στο σχέδιο, καθώς θεώρησαν ότι η βιολογική γεωργία —η οποία προβλέπεται για όλες τις περιφέρειες— συμβάλλει ήδη στην επίτευξη του στόχου.

Γαλλία: Η Επιτροπή ενθάρρυνε ιδιαιτέρως τη Γαλλία να αυξήσει τη χρηματοδότηση του ΕΓΤΑΑ για το περιβάλλον και το κλίμα πέραν του ελάχιστου επιπέδου που απαιτείται από τον κανονισμό για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ. Η αλλαγή που έγινε ήταν αμελητέα, καθώς οι γαλλικές αρχές επισήμαναν ότι είχαν εκπληρώσει τις νομικές απαιτήσεις.

Αναφορές σε εθνικές πολιτικές εκτός των σχεδίων

Ιρλανδία: Η Επιτροπή έκρινε ότι οι δράσεις που περιλαμβάνονταν στο σχέδιο για την αντιμετώπιση των πιέσεων που ασκεί ο γαλακτοκομικός τομέας στο περιβάλλον και το κλίμα ενδέχεται να μην επαρκούν. Η Ιρλανδία αναφέρθηκε σε διάφορες συμπληρωματικές εθνικές πρωτοβουλίες που αποσκοπούσαν στην αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων, όπως αυτές που περιλαμβάνονται στο σχέδιο δράσης της Ιρλανδίας για το κλίμα. Η Επιτροπή δεν ασκεί κάποιον έλεγχο επί αυτών των δράσεων.

35 Σε έκθεση που εκπονήθηκε για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η οποία κάλυψε όλους τους στόχους της ΚΓΠ, συμπεριλαμβανομένων αυτών για το κλίμα και το περιβάλλον, είχε διαπιστωθεί μεταξύ άλλων ότι οι απαντήσεις των κρατών μελών στις επιστολές παρατηρήσεων χαρακτηρίζονταν από σχετικά χαμηλή προθυμία να εφαρμόσουν τις ουσιαστικότερες, τη δεδομένη χρονική στιγμή, παρατηρήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στην έκθεση επισημάνθηκε ότι τα κράτη μέλη εξήγησαν γιατί συνέβη αυτό παραθέτοντας διάφορους λόγους, όπως η αυξημένη επικουρικότητα που διέπει την τρέχουσα περίοδο της ΚΓΠ, οι περιορισμοί του νομικά δεσμευτικού πλαισίου και η ανάγκη έγκρισης των σχεδίων το ταχύτερο δυνατόν. Έγινε επίσης αναφορά στη μετάβαση που επιτελείται, από τη χρήση παρεμβάσεων της ΚΓΠ για τη στόχευση των αναγκών στη χρήση μέσων πολιτικής εκτός της ΚΓΠ, όπως οι εθνικές πολιτικές. Η Επιτροπή επιβεβαίωσε ότι δεν πραγματοποιήθηκαν ριζικές ή διαρθρωτικές αλλαγές στα σχέδια σε συνέχεια των παρατηρήσεων. Αναφέρθηκε επίσης στο γεγονός ότι τα κράτη μέλη επιδιώκουν να επιτύχουν τους στόχους τους κινητοποιώντας πόρους που δεν προβλέπονται στα σχέδια ή μέσω εθνικών πολιτικών/μέσων¹¹.

¹¹ Επιτροπή Γεωργίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου, Κέντρο Πολυμέσων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (europa.eu), 29.6.2023, από το 9'25'' και μετά.

Συνολικά, τα εγκριθέντα σχέδια είναι περισσότερο πράσινα, όχι όμως επί της ουσίας

36 Με τη νέα πράσινη αρχιτεκτονική σκοπός είναι η ενίσχυση του οικολογικού προσανατολισμού των σχεδίων (βλέπε σημείο **27**). Ελέγξαμε κατά πόσον τα σχέδια αξιοποίησαν αυτό το δυναμικό και επέδειξαν «ουσιαστική» αυξημένη φιλοδοξία, αξιολογώντας τα τρία βασικά στοιχεία της «πράσινης αρχιτεκτονικής» και συγκρίνοντας με την προηγούμενη περίοδο.

Ενισχυμένη αιρεσιμότητα

37 Τα τέσσερα κράτη μέλη που καλύψαμε είχαν θεσπίσει αυστηρότερες απαιτήσεις για τους κανόνες ΚΓΠΚ και ΚΑΔ από αυτές που ίσχυαν ήδη στο πλαίσιο της πολλαπλής συμμόρφωσης της προηγούμενης ΚΓΠ (βλέπε [γράφημα 9](#)). Στο [πλαίσιο 2](#) παρατίθενται ορισμένα παραδείγματα, ενώ στο [παράρτημα II](#) γίνεται σύγκριση των δύο περιόδων της ΚΓΠ.

Πλαίσιο 2

Παραδείγματα αυστηρότερων απαιτήσεων στα σχέδια

Στην Ισπανία και τη Γαλλία, οι ζώνες ανάσχεσης δίπλα στα υδάτινα ρεύματα πρέπει τώρα να καλύπτονται από αγρωστώδη. Αυτό βοηθά στη συγκράτηση του νερού και στην προστασία του εδάφους από τη διήθηση των φυτοφαρμάκων.

Στην Ιρλανδία, την Ισπανία και την Πολωνία, το πλάτος των ζωνών ανάσχεσης έχει διευρυνθεί.

Στα τέσσερα κράτη μέλη που εξετάσαμε, η περιοχή που καλύπτεται από τις απαιτήσεις για τη μείωση της διάβρωσης του εδάφους έχει επεκταθεί.

38 Τα νέα πρότυπα ΚΓΠΚ και οι τέσσερις επικαιροποιημένες απαιτήσεις οικολογικού προσανατολισμού (βλέπε σημείο **24**) μπορούν εν δυνάμει να επιφέρουν θετικές αλλαγές, όπως η υποχρεωτική αμειψισπορά. Ωστόσο, το δυνητικό όφελος για το περιβάλλον και το κλίμα δεν αξιοποιήθηκε πλήρως στα σχέδια των 27 κρατών μελών και αυτό επειδή κατέφυγαν σε δύο πρακτικές.

39 Πρώτον, τα κράτη μέλη χρησιμοποίησαν διατάξεις του κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ προκειμένου να περιορίσουν την εφαρμοσιμότητα ορισμένων απαιτήσεων ή να καθυστερήσουν την εφαρμογή τους. Παραδείγματος χάριν, όλα τα κράτη μέλη εξείρεσαν ορισμένους δικαιούχους από την απαίτηση αμειψισποράς (ΚΓΠΚ 7), και 24 κράτη μέλη εφάρμοσαν εξείρεση για το ελάχιστο ποσοστό μη παραγωγικών εκτάσεων ή χαρακτηριστικών (ΚΓΠΚ 8). Δεκαέξι κράτη μέλη ανέβαλαν την εφαρμογή της απαίτησης για προστασία των τυρφώνων και των υγροτόπων (ΚΓΠΚ 2) έως το 2024 ή το 2025, καθώς οι περιοχές δεν είχαν χαρτογραφηθεί πλήρως. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται η Ιρλανδία και η Πολωνία, οι οποίες είναι μεγάλοι παραγωγοί εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τη γεωργία σε τυρφώνες¹².

40 Δεύτερον, τα κράτη μέλη έχουν την ευελιξία να καθορίζουν τα πρότυπα ΚΓΠΚ τους. Δεν την εφάρμοζαν πάντοτε κατά τρόπο που θα μεγιστοποιούσε το περιβαλλοντικό και κλιματικό δυναμικό τους (βλέπε παραδείγματα στο [πλαίσιο 3](#)). Και στις δύο περιπτώσεις, τα κράτη μέλη ανέφεραν ζητήματα όπως η ανάγκη διατήρησης της κερδοφορίας ορισμένων εκμεταλλεύσεων και η έλλειψη αγοράς εναλλακτικών καλλιεργειών.

¹² Greifswald Mire Centre, *Briefing paper on the role of peatlands in the new European Common Agricultural Policy (CAP)*, Νοέμβριος 2019.

Πλαίσιο 3

Τα κράτη μέλη δεν αξιοποιούν πλήρως το δυναμικό ορισμένων προτύπων ΚΓΠΚ

Το πρότυπο ΚΓΠΚ 7 στον κανονισμό για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ προβλέπει ετήσια αμειψισπορά, πρακτική η οποία είναι επωφελής για την ποιότητα του εδάφους. Στα σχέδιά τους, τα περισσότερα κράτη μέλη — συμπεριλαμβανομένων των τεσσάρων που επιλέξαμε για τον έλεγχό μας— απαιτούν από τους δικαιούχους να αλλάζουν την κύρια καλλιέργεια μόνο μετά από τρία χρόνια ή να την αλλάζουν κάθε χρόνο μόνο σε ένα μέρος της γεωργικής τους έκτασης.

Είκοσι δύο κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων της Ιρλανδίας και της Πολωνίας, έχουν ορίσει στα σχέδιά τους ότι η αναλογία των μόνιμων λειμώνων προς τη συνολική γεωργική έκταση (ΚΓΠΚ 1) πρέπει να τηρείται σε εθνικό επίπεδο. Η εφαρμογή του προτύπου αυτού σε επίπεδο περιφέρειας —όπως στην Ισπανία και τη Γαλλία— ή γεωργικής εκμετάλλευσης θεωρείται καλύτερη επιλογή, καθώς περιορίζει τις αλλαγές στη χρήση της γης¹³.

Οικολογικά προγράμματα

41 Κατά την επισκόπηση στην οποία υποβάλαμε τα τέσσερα επιλεγέντα σχέδια, διαπιστώσαμε ότι στην Ιρλανδία και τη Γαλλία τα οικολογικά προγράμματα αποτελούσαν ως επί το πλείστον συνέχεια των υφιστάμενων πράσινων γεωργικών πρακτικών. Στην Ισπανία και την Πολωνία, εντοπίσαμε παραδείγματα που εξυπηρετούσαν την επέκταση των πράσινων πρακτικών, χωρίς ωστόσο να υπάρχουν στοιχεία που να μας επιτρέπουν να αξιολογήσουμε τη συνολική αλλαγή που επέφεραν τα οικολογικά προγράμματα (βλέπε [πλαίσιο 4](#)).

¹³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Impact of the CAP on biodiversity, soil and water \(natural resources\) SWD\(2021\) 425 final](#), Δεκέμβριος 2021, σ. 34· Υπουργείο Οικολογικής Μετάβασης και Δημογραφικής Πρόκλησης της Ισπανίας, [ψηφισμα της 7ης Δεκεμβρίου 2022](#), σ. 188171· Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Mapping and analysis of the CAP Strategic Plans: Assessment of joint efforts for 2023-2027](#), Νοέμβριος 2023, σ. 538.

Πλαίσιο 4

Τα οικολογικά προγράμματα προσφέρουν δυνατότητες για πραγματοποίηση αλλαγών, σε διαφορετικούς πάντα βαθμούς

Παράδειγμα επέκτασης των πράσινων πρακτικών

- Διάφορα ισπανικά οικολογικά προγράμματα στηρίζουν την κάλυψη ορισμένων ειδών γεωργικών εκτάσεων, όπως ελαιώνες, αμπελώνες και οπωρώνες, με βλάστηση ή απορρίμματα κλαδεμάτων, η οποία βελτιώνει το έδαφος και μειώνει τη διάβρωση. Τα εν λόγω οικολογικά προγράμματα κατέστησαν δυνατή την επέκταση της γης που καλύπτεται από την πρακτική αυτή από τα υφιστάμενα 1,3 εκατομμύρια εκτάρια σε 2,4 εκατομμύρια εκτάρια.

Συνέχιση υφιστάμενων γεωργικών πρακτικών

- Σε πρόσφατη μελέτη¹⁴ αποκαλύφθηκε ότι σχεδόν όλοι οι γεωργοί (99,9 %) στη Γαλλία δεν χρειάζεται να αλλάξουν πρακτικές για να λάβουν ενίσχυση.
- Στην Ιρλανδία, το νέο ποσοστό στήριξης είναι ένα ενιαίο σταθερό ποσοστό που χορηγείται σε γεωργούς που εφαρμόζουν είτε δύο συνήθεις πρακτικές είτε μία ενισχυμένη πρακτική, η οποία επιλέγεται από έναν κατάλογο οκτώ πρακτικών. Οι ιρλανδικές αρχές μάς εξήγησαν ότι το 91 % των γεωργών είχε ήδη συμμορφωθεί με μια ενισχυμένη επιλογή πριν από την έναρξη της νέας περιόδου της ΚΓΠ.
- Αυτό επιβεβαιώθηκε από την αναπληροφόρηση που λάβαμε επιτόπου από γεωργούς στη Γαλλία και την Ιρλανδία. Οι 12 γεωργοί που επισκεφθήκαμε και είχαν υποβάλει αίτηση για συμμετοχή σε οικολογικά προγράμματα μας ενημέρωσαν ότι τα προγράμματα αυτά αποτελούσαν συνέχεια των πρακτικών που ήδη εφαρμόζαν.

¹⁴ Lassalas M. et al., The declination of the new Common Agricultural Policy in France will not be environmentally ambitious. Εισήγηση στο XVII συνέδριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης Αγροτικών Οικονομολόγων (EAAE) στη Rennes (Γαλλία), 29 Αυγούστου-1 Σεπτεμβρίου 2023.

42 Τα οικολογικά προγράμματα είναι εθελοντικά, και ο αντίκτυπός τους θα εξαρτηθεί από την υιοθέτησή τους από τους γεωργούς. Ενδεχομένως να μην είναι εύκολο να διασφαλιστούν παράλληλα το υψηλό ποσοστό υιοθέτησης και η αύξηση του επιπέδου φιλοδοξίας. Στη Γερμανία, λόγω χάριν, η υιοθέτηση είναι ιδιαίτερα χαμηλή. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας, έχει καλυφθεί μόνο το 66 % της προβλεπόμενης έκτασης. Οι αρχές τροποποίησαν το σχέδιο στις 30 Νοεμβρίου 2023, μετριάζοντας ορισμένες περιβαλλοντικές απαιτήσεις και αυξάνοντας το ποσοστό ενισχύσεων, προκειμένου να ενθαρρύνουν τη μεγαλύτερη υιοθέτηση.

Συμβολή του ΕΓΤΑΑ στο περιβάλλον και το κλίμα

43 Εξετάσαμε τον σχεδιασμό των κύριων παρεμβάσεων του ΕΓΤΑΑ στα τέσσερα σχέδια που ελέγξαμε: «περιβαλλοντικές, κλιματικές και άλλες διαχειριστικές δεσμεύσεις», «στήριξη περιοχών με φυσικούς περιορισμούς» και «στήριξη περιοχών με συγκεκριμένα μειονεκτήματα», προκειμένου να εκτιμήσουμε τις δυνατότητές τους να αποφέρουν περιβαλλοντικά και κλιματικά οφέλη. Οι παρεμβάσεις αυτές αντιπροσωπεύουν πάνω από το 80 % του προϋπολογισμού του ΕΓΤΑΑ που διατίθεται, βάσει των σχεδίων, για το κλίμα και το περιβάλλον. Το υπόλοιπο 20 % προέρχεται από επενδυτικά μέτρα που μπορούν να συμβάλουν στο κλίμα και το περιβάλλον, έχουν όμως συχνά αρκετά ευρεία περιγραφή, γεγονός που δυσχεραίνει την αξιολόγηση της συμβολής τους, όπως και τη σύγκριση μεταξύ περιόδων.

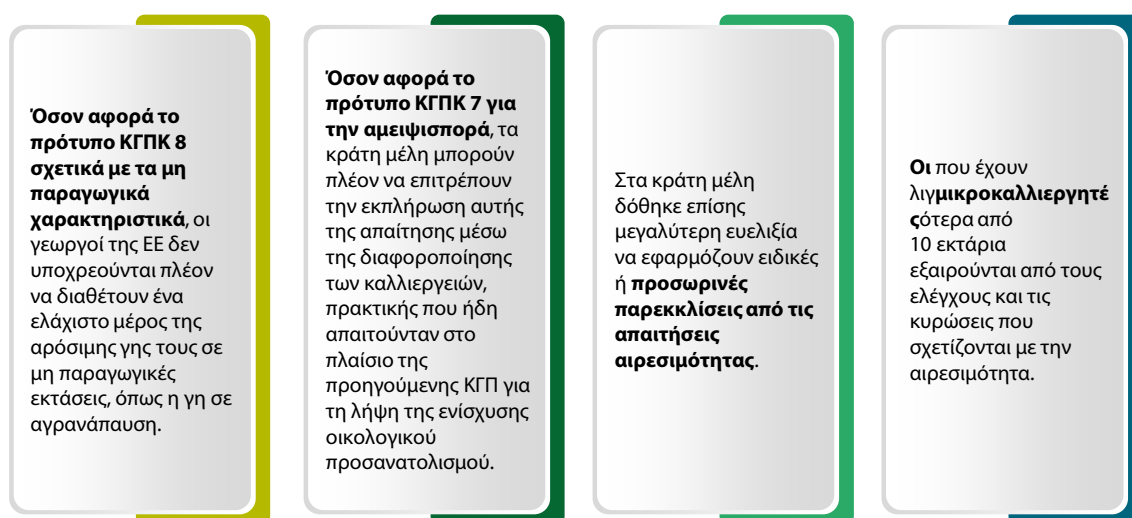
44 Από την ανάλυσή μας προκύπτει ότι έχουν αυξηθεί οι εκτάσεις βιολογικής γεωργίας που λαμβάνουν στήριξη και έχουν συμπεριληφθεί ορισμένες νέες θετικές πράσινες παρεμβάσεις του ΕΓΤΑΑ, όπως μια παρέμβαση που επιβραβεύει την κατάσταση των οικοτόπων (βάσει αποτελεσμάτων) στην Ιρλανδία ή μια νέα παρέμβαση για την αύξηση της βιοποικιλότητας σε αρόσιμη γη στην Πολωνία. Ωστόσο, πολλές από τις παρεμβάσεις του ΕΓΤΑΑ είναι παρόμοιες με εκείνες της προηγούμενης περιόδου.

45 Οι δείκτες επιδόσεων έχουν διαφοροποιηθεί σημαντικά μεταξύ των δύο περιόδων της ΚΓΠ, εν μέρει λόγω της νέας πράσινης αρχιτεκτονικής της ΚΓΠ. Είναι επομένως ατελέσφορη τυχόν χρήση τους για να συγκριθούν επί της ουσίας και υπό το πρίσμα της πράσινης φιλοδοξίας οι παρεμβάσεις αγροτικής ανάπτυξης μεταξύ των δύο περιόδων.

Ανταποκρινόμενη στα αιτήματα των γεωργών, η ΕΕ μείωσε τις απαιτήσεις αιρεσιμότητας

46 Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2024, οι γεωργοί σε ολόκληρη την ΕΕ διοργάνωσαν διαδηλώσεις διαμαρτυρόμενοι για πληθώρα θεμάτων, περιλαμβανομένης της διάρθρωσης της ΚΓΠ της περιόδου 2023-2027. Ανταποκρινόμενη στα αιτήματα των γεωργών, η Επιτροπή πρότεινε κανονισμό της ΕΕ για τη χαλάρωση ορισμένων απαιτήσεων αιρεσιμότητας. Ο κανονισμός εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο τον Μάιο του 2024 (βλέπε [γράφημα 13](#)).

Γράφημα 13 – Μέτρα περιορισμού της αιρεσιμότητας το 2024

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2024/1468](#).

47 Ενώ οι αλλαγές αυτές διευκολύνουν τους γεωργούς να συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις αιρεσιμότητας, παράλληλα αποφέρουν λιγότερα οφέλη για το περιβάλλον και το κλίμα. Λόγου χάριν, η αμειψισπορά (ΚΓΠΚ 7) είχε ως σκοπό να αποφέρει πρόσθετα οφέλη για την ποιότητα του εδάφους, αλλά τώρα είναι προαιρετική. Το πρότυπο ΚΓΠΚ 8, σύμφωνα με το οποίο έπρεπε να διατίθεται ένα ελάχιστο ποσοστό γεωργικής γης σε μη παραγωγικά στοιχεία, αποσκοπούσε στη βελτίωση της βιοποικιλότητας, αλλά πλέον η απαίτηση αυτή δεν ισχύει. Αντ' αυτού, τα κράτη μέλη πρέπει να προσφέρουν στήριξη σε μη παραγωγικές εκτάσεις και νέα χαρακτηριστικά τοπίου μέσω των οικολογικών προγραμμάτων. Τα προγράμματα αυτά βέβαια είναι εθελοντικά για τους γεωργούς, και ενδέχεται να αποβούν εις βάρος άλλων πράσινων μέτρων, ενώ δεν ισχύει πλέον η απαίτηση για διάθεση ενός ελάχιστου ποσοστού γης σε μη παραγωγικά στοιχεία.

Τα σχέδια δεν είναι επαρκώς ευθυγραμμισμένα με τους γενικούς στόχους και τις τιμές-στόχο της Πράσινης Συμφωνίας

48 Στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία η ΚΓΠ της περιόδου 2023-2027 αναγνωρίζεται ως βασικό εργαλείο για τη στήριξη των προσπαθειών όσον αφορά την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, την προστασία του περιβάλλοντος και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Ελέγξαμε αν:

- οι τιμές-στόχος της Πράσινης Συμφωνίας (βλέπε σημεία **06** και **07**) αντικατοπτρίζονται στη νομοθεσία της ΚΓΠ·
- η αξιολόγηση των σχεδίων από την Επιτροπή εξασφάλισε την ευθυγράμμιση με τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας·
- τα σχέδια συμβάλλουν σημαντικά στην επίτευξη των τιμών-στόχου της Πράσινης Συμφωνίας·
- τα σχέδια περιλαμβάνουν βασικές γεωργικές πρακτικές επωφελείς για την επίτευξη των ευρύτερων στόχων της Πράσινης Συμφωνίας.

Οι τιμές-στόχος της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας δεν έχουν ενσωματωθεί στη νομοθεσία της ΚΓΠ

49 Πέντε είναι οι τιμές-στόχος της Πράσινης Συμφωνίας που αφορούν τη γεωργία και σχετίζονται με το κλίμα και το περιβάλλον, όπως φαίνεται στο [γράφημα 4](#). Αξιολογήσαμε τον τρόπο με τον οποίο οι εν λόγω τιμές-στόχος έχουν ενσωματωθεί στη νομοθεσία της ΚΓΠ.

50 Η νομοθεσία της ΚΓΠ σχεδιάστηκε ενώ καταρτιζόταν η Πράσινη Συμφωνία (βλέπε [γράφημα 5](#)), προτάθηκε από την Επιτροπή τον Ιούνιο του 2018 και εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2021. Η [ανακοίνωση σχετικά με την Πράσινη Συμφωνία](#) δημοσιεύθηκε τον Δεκέμβριο του 2019. Οι τέσσερις μη δεσμευτικοί ποσοτικοποιημένοι στόχοι της Πράσινης Συμφωνίας για το περιβάλλον καθορίστηκαν τον Μάιο του 2020 στη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» και στη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα. Τον Ιούλιο του 2021 τέθηκε σε ισχύ το [ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα](#), με το οποίο θεσπίστηκε η δεσμευτική τιμή-στόχος της Πράσινης Συμφωνίας για μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά 55 % έως το 2030, σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990.

51 Στον κανονισμό για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ αναφέρεται ότι τα σχέδια πρέπει να συμβάλλουν στην επίτευξη των αριθμητικών στόχων της Πράσινης Συμφωνίας¹⁵, χωρίς ωστόσο να εισάγονται ειδικές απαιτήσεις για τον σκοπό αυτόν. Όπως επισημαίνεται σε διάφορες μελέτες¹⁶, η σημασία των τιμών-στόχου της Πράσινης Συμφωνίας δεν αντικατοπτρίζεται στη νέα νομοθεσία της ΚΓΠ.

Ελλείπει ποσοτικοποιημένων εκτιμήσεων, η Επιτροπή δεν μπόρεσε να μετρήσει τη συμβολή των σχεδίων στις τιμές-στόχο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας

52 Εξετάσαμε τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή αξιολόγησε κατά πόσον τα σχέδια ευθυγραμμίζονταν, από άποψη συνέπειας, με τις τιμές-στόχο της Πράσινης Συμφωνίας για το 2030.

53 Βάσει του κανονισμού, τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται να συμπεριλάβουν στα σχέδιά τους τιμές-στόχο ή εκτιμήσεις της συμβολής της ΚΓΠ στην Πράσινη Συμφωνία ούτε η Επιτροπή ζήτησε κάτι τέτοιο. Ωστόσο, όσον αφορά τη βιολογική γεωργία, η νομοθεσία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν δείκτη αποτελέσματος, ο οποίος καθιστά δυνατή την εκτίμηση της συμβολής των σχεδίων στην επίτευξη της τιμής-στόχου της Πράσινης Συμφωνίας. Εκτός από τη βιολογική γεωργία και ορισμένες εξαιρέσεις (βλέπε [πλαίσιο 5](#), παραδείγματος χάριν), τα κράτη μέλη δεν παρείχαν εκτίμηση της συμβολής των ίδιων των σχεδίων στις τιμές-στόχο της Πράσινης Συμφωνίας (βλέπε [παράρτημα IV](#)). Τα τέσσερα κράτη μέλη του δείγματός μας ανέφεραν προβλήματα όπως η έλλειψη κοινών ορισμών και μεθόδων για την πραγματοποίηση τέτοιων εκτιμήσεων.

¹⁵ Αιτιολογικές σκέψεις 122 και 123, καθώς και άρθρο 109, παράγραφος 2, στοιχείο α), σημείο ν), του [κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ](#).

¹⁶ Cuadros-Casanova I. et al., *Opportunities and challenges for Common Agricultural Policy reform to support the European Green Deal*, Ιανουάριος 2023· Guyomard H. et al., *Research for AGRI Committee – The Green Deal and the CAP: policy implications to adapt farming practices and to preserve the EU’s natural resources*. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2020.

Πλαίσιο 5

Συμβολή των σχεδίων στην επίτευξη τιμής-στόχου της Πράσινης Συμφωνίας

Στο γαλλικό σχέδιο αναφέρεται ότι, σύμφωνα με εκτιμήσεις της ερευνητικής ένωσης CITEPA, τα μέτρα του σχεδίου θα καταστήσουν δυνατή τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τη γεωργία κατά 9 % έως 11 % το 2030, σε σύγκριση με το επίπεδο του 2015. Αυτό θα συμβεί μέσω:

- μείωσης κατά 10-12 % των εκπομπών υποξειδίου του αζώτου·
- μείωσης κατά 9-12 % των εκπομπών μεθανίου.

54 Η Επιτροπή ζήτησε από τα κράτη μέλη να συμπεριλάβουν «συγκεκριμένες εθνικές τιμές» για τους περιβαλλοντικούς στόχους της Πράσινης Συμφωνίας στα σχέδιά τους, τα οποία είχαν ως σκοπό να καλύψουν όλες τις δράσεις των κρατών μελών, και όχι μόνο την ΚΓΠ. Όπως επισημάνθηκε επίσης σε μελέτη που εκπονήθηκε για λογαριασμό του Κοινοβουλίου¹⁷, παρά τα αιτήματα της Επιτροπής, τα κράτη μέλη ως επί το πλείστον δεν παρείχαν εθνικές τιμές στα σχέδιά τους, εκτός από αυτές που αφορούσαν τη βιολογική γεωργία (βλέπε [παράρτημα IV](#)).

55 Τα κράτη μέλη παρείχαν ποιοτικές εξηγήσεις για τον τρόπο με τον οποίο τα σχέδιά τους ευθυγραμμίζονταν με τις τιμές-στόχο της Πράσινης Συμφωνίας, ενώ ο βαθμός της ανάλυσής τους διέφερε. Η Επιτροπή έκρινε επίσης ότι τέσσερις δείκτες αποτελέσματος συνδέονταν με τις τιμές-στόχο της Πράσινης Συμφωνία για το περιβάλλον¹⁸ (βλέπε [παράρτημα V](#)).

56 Εξετάζοντας την αξιολόγηση της Επιτροπής σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα σχέδια ευθυγραμμίζονται με τις τιμές-στόχο της Πράσινης Συμφωνίας για το 2030, διαπιστώσαμε ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να μετρήσει τον βαθμό συμβολής τους — εκτός από τη βιολογική γεωργία— και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να ελέγξει κατά πόσον ευθυγραμμίζονται με τις τιμές-στόχο.

¹⁷ Münch A. et al., 2023, σ. 65.

¹⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Analysis of links between CAP Reform and Green Deal](#), Μάιος 2020.

Η επίτευξη των τιμών-στόχου της Πράσινης Συμφωνίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από δράσεις εκτός της ΚΓΠ

57 Προκειμένου να εκτιμήσουμε τη συμβολή των σχεδίων στην επίτευξη των τιμών-στόχου της Πράσινης Συμφωνίας, εξετάσαμε τις τιμές-στόχο για την περίοδο 2023-2027 που καθορίστηκαν για τους σχετικούς δείκτες αποτελέσματος της ΚΓΠ (βλέπε [πίνακα 1](#)) και τις απαιτήσεις αιρεσιμότητας. Πρόκειται για τους δείκτες αποτελέσματος που η Επιτροπή θεώρησε ότι συνδέονται με τις τιμές-στόχο της Πράσινης Συμφωνίας (βλέπε σημείο [55](#)), καθώς και για δύο πρόσθετους δείκτες αποτελέσματος, οι οποίοι θεωρούμε ότι μπορούν να συνδεθούν πλήρως με τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου.

Πίνακας 1 – Δείκτες αποτελέσματος που συνδέονται με τις τιμές-στόχο της Πράσινης Συμφωνίας στα επιλεγμένα κράτη μέλη

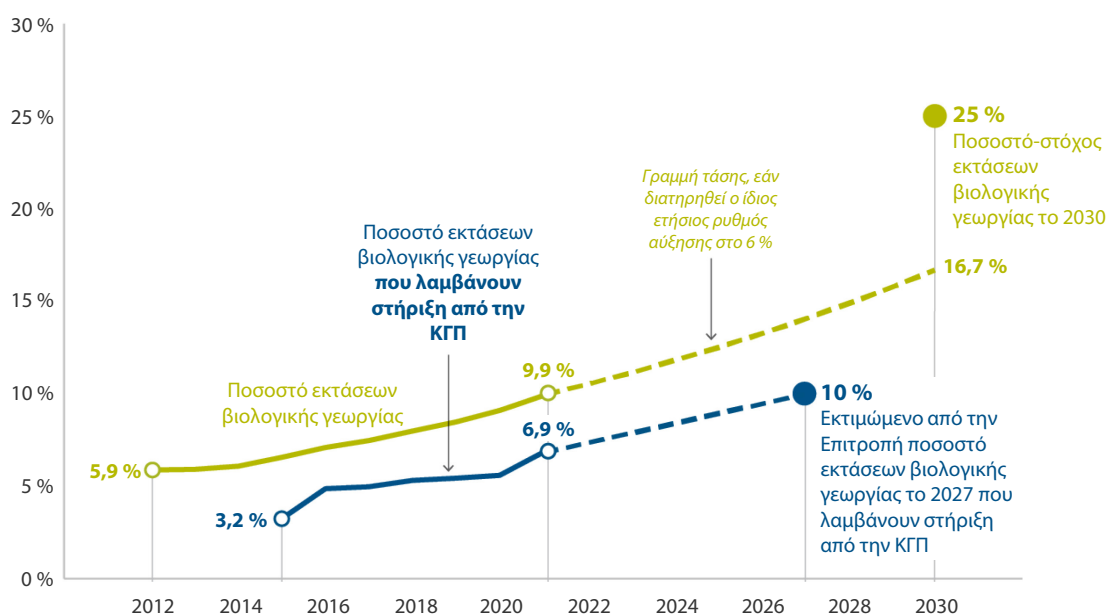
Τιμές-στόχος για την περίοδο 2023-2027 της ΚΓΠ	R.29 – Ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας (% της συνολικής γεωργικής έκτασης)	R.22 – Βιώσιμη διαχείριση θρεπτικών συστατικών (% της συνολικής γεωργικής έκτασης)	R.24 – Ορθολογική και μειωμένη χρήση των γεωργικών φαρμάκων (% της συνολικής γεωργικής έκτασης)	R.34 – Διατήρηση των χαρακτηριστικών του τοπίου (% της συνολικής γεωργικής έκτασης)	R.13 – Μείωση των εκπομπών στον τομέα της κτηνοτροφίας (% του συνόλου των μονάδων ζωικού κεφαλαίου)	R.14 – Αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα στο έδαφος και στη βιομάζα (% της συνολικής γεωργικής έκτασης)
Ιρλανδία	7,5 %	42,4 %	7,5 %	4,7 %	–	8,9 %
Ισπανία	5,1 %	5,6 %	4,6 %	0,3 %	0,1 %	32,1 %
Γαλλία	11,7 %	1,1 %	61,1 %	0,3 %	–	26,2 %
Πολωνία	4,5 %	27,0 %	9,4 %	0,2 %	–	38,0 %
Σύνολο σε επίπεδο ΕΕ	10 %	15,2 %	26,8 %	1,8 %	2,4 %	35,1 %

Σημ.: Οι τιμές-στόχος που παρουσιάζονται είναι αυτές που προκύπτουν από τα πρώτα εγκριθέντα σχέδια και εξαρτώνται από τα μέτρα που έχει επιλέξει κάθε κράτος μέλος. Οι εν λόγω τιμές-στόχος αντιπροσωπεύουν το υψηλότερο ορόσημο που προβλέπεται κατά την περίοδο 2023-2027 της ΚΓΠ.

Πηγή: Στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ.

58 Όσον αφορά τη βιολογική γεωργία, η Επιτροπή χρησιμοποίησε τις τιμές-στόχο των σχεδίων για τον δείκτη αποτελέσματος **R.29** και κατέληξε στην εκτίμηση ότι το 10 % των γεωργικών εκτάσεων σε ολόκληρη την ΕΕ θα καλλιεργούνται με βιολογικές μεθόδους έως το 2027 με στήριξη από την ΚΓΠ. Παρά τον σχεδιασμό για σημαντική αύξηση των εκτάσεων που λαμβάνουν στήριξη στο πλαίσιο της ΚΓΠ 2023-2027, η επίτευξη της τιμής-στόχου της Πράσινης Συμφωνίας για καλλιέργεια του 25 % των γεωργικών εκτάσεων με βιολογικές μεθόδους έως το 2030 φαίνεται πολύ δύσκολη (βλέπε [γράφημα 14](#)). Στην [ειδική έκθεση 19/2024](#) για τη βιολογική γεωργία της ΕΕ που δημοσιεύσαμε πρόσφατα, διαπιστώσαμε ότι για την επίτευξη της τιμής-στόχου, ο ρυθμός διάδοσης των πρακτικών βιολογικής γεωργίας θα πρέπει να διπλασιαστεί. Ο [ΕΟΠ](#) σημειώνει ότι είναι «εξαιρετικά απίθανο» να επιτευχθεί ο στόχος του 25 % έως το 2030.

Γράφημα 14 – Ποσοστό των γεωργικών εκτάσεων της ΕΕ που χρησιμοποιούνται για βιολογική γεωργία, 2012-2021, και τιμές-στόχος (έως το 2027 και το 2030)

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Επιτροπής, στοιχείων της Eurostat και των σχεδίων.

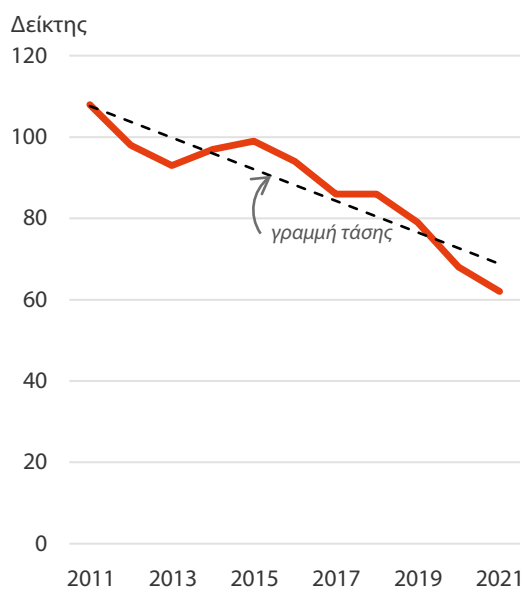
59 Σύμφωνα με τα σχέδια, το 15,2 % της γεωργικής έκτασης της ΕΕ πρέπει να υπόκειται σε δεσμεύσεις για βιώσιμη διαχείριση θρεπτικών συστατικών έως το 2027 (δείκτης αποτελέσματος **R.22**). Αυτό σχετίζεται με τον στόχο της Πράσινης Συμφωνίας για μείωση των απωλειών θρεπτικών στοιχείων κατά 50 % έως το 2030. Η αιρεσιμότητα, και ιδίως η ΚΑΔ που επιβάλλει την εφαρμογή της οδηγίας για τη νιτρορύπανση, είναι επίσης συναφής με την επίτευξη του στόχου της Πράσινης Συμφωνίας, ωστόσο, πρόσφατα στην [ειδική έκθεση19/2023](#), καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι έγιναν ανεπαρκείς αλλαγές στους κανόνες αιρεσιμότητας για την προστασία του εδάφους στην ΚΓΠ 2023-2027. Σε [πρόσφατη μελέτη του ΕΟΠ](#) αναφέρεται ότι, από το 2000, έχει σημειωθεί ελάχιστη πρόοδος όσον αφορά τη συγκέντρωση αζώτου στα υπόγεια ύδατα και ότι παραμένει απίθανη και αβέβαιη η μείωση των απωλειών θρεπτικών στοιχείων στα υπόγεια ύδατα κατά 50 % έως το 2030 σε ολόκληρη την ΕΕ.

60 Η αιρεσιμότητα —ιδίως οι ΚΑΔ σχετικά με τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων και την υποχρεωτική αμειψισπορά— είναι συναφής με τον στόχο της Πράσινης Συμφωνίας για μείωση του συνολικού κινδύνου και της χρήσης φυτοφαρμάκων κατά 50 % έως το 2030. Τα κράτη μέλη σκοπεύουν επίσης να εφαρμόσουν στο 26,8 % της γεωργικής έκτασης της ΕΕ την ορθολογική και μειωμένη χρήση των γεωργικών φαρμάκων (δείκτης αποτελέσματος **R.24**). Η Επιτροπή ανέφερε ότι κατά τον έλεγχο των σχεδίων δεν εντόπισε οικολογικά προγράμματα των οποίων η εφαρμογή θα είχε προτεραιότητα σε περιοχές με υψηλή χρήση και κίνδυνο φυτοφαρμάκων¹⁹. Επιπλέον, ενώ ο «εναρμονισμένος δείκτης κινδύνου της ΕΕ», όπως παρακολουθείται από τη Eurostat, δείχνει συνεχή πρόοδο (βλέπε [γράφημα 15](#)), έχουμε ήδη αναφέρει στην [ειδική έκθεση05/2020](#) ότι μέσω της μεθοδολογίας υπερεκτιμάται η μείωση του κινδύνου στη χρήση φυτοφαρμάκων. Στην πραγματικότητα, οι πωλήσεις φυτοφαρμάκων (σε τόνους) έχουν παραμείνει σχετικά σταθερές από το 2011 (βλέπε [γράφημα 15](#)). Η ανακοίνωση ότι η πρόταση [κανονισμού για την ορθολογική χρήση των φυτοφαρμάκων](#) θα αποσυρθεί (βλέπε σημείο **07**) θέτει περαιτέρω δυσχέρειες στην επίτευξη της τιμής-στόχου της Πράσινης Συμφωνίας.

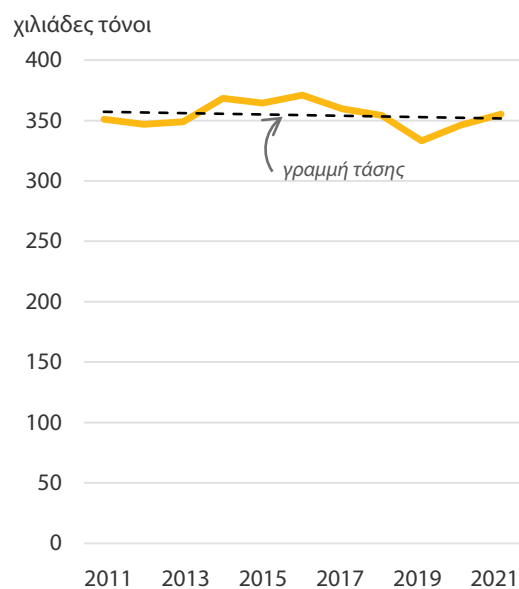
¹⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Mapping and Analysis of the CAP strategic plans: Assessment of joint efforts for 2023-2027](#), Νοέμβριος 2023, σ. 561.

Γράφημα 15 – Δείκτης χρήσης και κινδύνου φυτοφαρμάκων, και πωλήσεις φυτοφαρμάκων στην ΕΕ των 27 (2011-2021)

Εναρμονισμένος δείκτης κινδύνου της ΕΕ 1 (HRI 1)

Πωλήσεις φυτοφαρμάκων

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή με βάση στοιχεία της Eurostat, και στοιχεία της Eurostat.

61 Η επίτευξη του στόχου της Πράσινης Συμφωνίας να διατεθεί το 10 % της γεωργικής έκτασης για σκοπούς διατήρησης χαρακτηριστικών τοπίου υψηλής ποικιλομορφίας (συμπεριλαμβανομένων ορισμένων εκτάσεων σε αγρανάπαυση) θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από το αν θα υπάρξει υπέρβαση κατά πολύ της ελάχιστης έκτασης που απαιτείται βάσει του προτύπου ΚΓΠΚ 8 (4 %), στο οποίο οι υποχρεώσεις έχουν περισταλεί (βλέπε σημείο 46). Τα οικολογικά προγράμματα και τα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης των σχεδίων στοχεύουν στη διατήρηση των χαρακτηριστικών του τοπίου στο 1,8 % της γεωργικής έκτασης της ΕΕ (δείκτης αποτελέσματος R.34). Στις επιστολές παρατηρήσεων της προς την [Ισπανία](#), τη [Γαλλία](#) και την [Πολωνία](#), η Επιτροπή επισήμανε ότι οι τιμές-στόχος τους για τον εν λόγω δείκτη ήταν υπερβολικά χαμηλές. Παρά την υπόμνηση, είναι ακόμη χαμηλότερες στα τελικά σχέδια, μεταξύ άλλων εξαιτίας αρχικών υπερεκτιμήσεων. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι τιμές-στόχος των σχεδίων φαίνεται να μην είναι αρκετά φιλόδοξες²⁰ όσον αφορά την προστασία της βιοποικιλότητας και αναγνωρίζει ότι οι «προσπάθειες χρήζουν μεγαλύτερης προσοχής»²¹ για την αύξηση της παρουσίας χαρακτηριστικών τοπίου υψηλής ποικιλομορφίας.

62 Όσον αφορά τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, τα σχέδια περιλαμβάνουν μέτρα για την καταπολέμηση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, τόσο με τη μείωση των εκπομπών στην πηγή (**R.13**) όσο και με την ενίσχυση των καταβοθρών άνθρακα (**R.14**). Η συγκεντρωτική τιμή-στόχος της ΕΕ για τον δείκτη **R.13** δείχνει ότι τα μέτρα για τη μείωση των εκπομπών στον τομέα της κτηνοτροφίας πρέπει να εφαρμοστούν μόνο στο 2,4 % του ζωικού κεφαλαίου της ΕΕ, το οποίο από μόνο του ευθύνεται για το 58 % των εκπομπών από τη γεωργία. Τα κράτη μέλη ανέφεραν λόγους όπως η δυσκολία σχεδιασμού παρεμβάσεων που συνδέονται με τον αριθμό των ζώων ή ο υπολογισμός των επιτευγμάτων και η σχετική υποβολή στοιχείων. [Σύμφωνα με τον ΕΟΠ](#), ο γεωργικός τομέας απαιτεί σημαντικές πρόσθετες προσπάθειες, δεδομένης της περιορισμένης προόδου που έχει σημειώσει τα τελευταία χρόνια.

²⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Assessment of joint efforts for 2023-2027: executive summary](#), Νοέμβριος 2023, σ. 5.

²¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο: «Σύνοψη των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027: κοινή προσπάθεια και συλλογική φιλοδοξία»](#), Νοέμβριος 2023, σ. 8.

63 Όσον αφορά την αποθήκευση άνθρακα, η συγκεντρωτική τιμή-στόχος της ΕΕ για τον δείκτη **R.14** είναι 35 % (το ποσοστό της διαθέσιμης γης όπου θα υλοποιηθούν δράσεις). Όσον αφορά τα επιλεγμένα κράτη μέλη, η Επιτροπή έκρινε ότι η τιμή-στόχος της Ιρλανδίας (8,9 %) ήταν χαμηλή, αλλά η Ιρλανδία δεν την άλλαξε. Οι νέες απαιτήσεις αιρεσιμότητας —ιδίως το πρότυπο ΚΓΠΚ 2 για την προστασία των τυρφώνων— θα συμβάλουν επίσης, μετά την επιτρεπόμενη παράταση της εφαρμογής (βλέπε σημείο **39**), στα μέτρα αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα. Ο ΕΟΠ δηλώνει ότι οι προβολές για τα αέρια θερμοκηπίου, όπως υποβλήθηκαν από τα κράτη μέλη τον Μάρτιο του 2023, προβλέπουν περαιτέρω αύξηση των καταβοθρών άνθρακα, αλλά όχι με ρυθμό ανάπτυξης που θα καθιστούσε δυνατή την επίτευξη του επιπέδου-στόχου έως το 2030.

64 Στην έκθεσή της του 2023 σχετικά με τις κοινές προσπάθειες, η Επιτροπή δηλώνει ότι, όσον αφορά τη βιολογική γεωργία, τα σχέδια συμβάλλουν σημαντικά στην επίτευξη των τιμών-στόχου της Πράσινης Συμφωνίας, ενώ όσον αφορά τις άλλες τιμές-στόχο υπάρχει στα σχέδια «καλό δυναμικό»²². Σε κάποιες μελέτες²³ έχει επισημανθεί ότι ο τρέχων σχεδιασμός της ΚΓΠ μπορεί να μην επαρκεί για την επίτευξη των τιμών-στόχου, εκτίμηση που επιβεβαιώνεται από την ανάλυση των σχεδίων που διενεργήσαμε. Εκτιμούμε, συνολικά, ότι, ενώ τα σχέδια συμβάλλουν σε κάποιον βαθμό στην επίτευξη των τιμών-στόχου της Πράσινης Συμφωνίας, η επίτευξή των στόχων αυτών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από δράσεις εκτός της ΚΓΠ.

²² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο: «Σύνοψη των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027: κοινή προσπάθεια και συλλογική φιλοδοξία», Νοέμβριος 2023, σ. 6-9.

²³ ΟΟΣΑ, *Policies for the Future of Farming and Food in the European Union*, OECD Agriculture and Food Policy Reviews, Οκτώβριος 2023, σ. 11; Pe'er et al., *How can the European Common Agricultural Policy help halt biodiversity loss? Recommendations by over 300 experts*, Ιούνιος 2022; Cuadros-Casanova I et al., *Opportunities and challenges for Common Agricultural Policy reform to support the European Green Deal*, Ιανουάριος 2023.

Ορισμένες βασικές γεωργικές πρακτικές για τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας δεν καλύπτονταν επαρκώς στα τέσσερα επιλεγέντα σχέδια

65 Ενώ τα σχέδια καθορίζουν τον σχεδιασμό της πολιτικής για την περίοδο 2023-2027, οι κλιματικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις που σχετίζονται με τη γεωργία έχουν μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Στην Πράσινη Συμφωνία αναφέρεται ότι τα σχέδια «θα πρέπει να οδηγήσουν στη χρήση βιώσιμων πρακτικών». Η Επιτροπή και οι εμπειρογνώμονες έχουν προσδιορίσει διάφορες βασικές πρακτικές, πολλές από τις οποίες η Επιτροπή τις ανέφερε ατά την εκπόνηση των σχεδίων. Εξετάσαμε κατά πόσον τα τέσσερα σχέδια του δείγματός μας προωθούν τέτοιες πρακτικές.

66 Διαπιστώσαμε ότι τα σχέδια περιέχουν ορισμένες βασικές πρακτικές που σχετίζονται, παραδείγματος χάριν, με την εκτατική βοσκή, τη διαχείριση της κοπριάς, τη γεωργία ακριβείας, τις καλλιέργειες εδαφοκάλυψης, τη μειωμένη άροση και με δράσεις διατήρησης της βιοποικιλότητας. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες άλλες βασικές πρακτικές που καλύπτονται ελάχιστα στα τέσσερα σχέδια που εξετάσαμε, όπως φαίνεται παρακάτω.

67 Οι εκπομπές μεθανίου που προέρχονται από την εντερική ζύμωση ευθύνονται για σχεδόν το ήμισυ των συνολικών εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τη γεωργία²⁴. Ωστόσο, πολύ λίγες παρεμβάσεις αφορούν τον τομέα αυτόν στα τέσσερα σχέδια (βλέπε σημείο **62**). Η αποκατάσταση των τυρφώνων αναγνωρίζεται επίσης ως αποτελεσματικός τρόπος μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, όπως αναφέραμε στην [ειδική έκθεση 16/2021](#). Η Ιρλανδία και η Πολωνία έχουν μεγάλες περιοχές τυρφώνων, αλλά είναι ελάχιστες οι δράσεις για την αποκατάστασή τους που περιλαμβάνονται στα σχέδια.

68 Σε [μελέτη του JRC από το 2020](#) αναφέρονται άλλα μέτρα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, όπως η χρήση δεξαμενών αναερόβιας αποσύνθεσης για την παραγωγή βιοαερίου από κοπριά ή αναστολέων νιτροποίησης, που μειώνουν τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου και τις απώλειες νιτρικών. Δύο από τα τέσσερα κράτη μέλη του δείγματός μας συμπεριέλαβαν στα σχέδιά τους συγκεκριμένες δράσεις (Πολωνία) ή επιλογές (Ισπανία) για δεξαμενές αναερόβιας αποσύνθεσης. Σε κανένα από τα σχέδια δεν αναφέρονται ρητώς μέτρα αναστολέων νιτροποίησης.

²⁴ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, Οκτώβριος 2023.

69 Στη στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή σημειώνεται ότι «η συχνότητα και η σοβαρότητα των ακραίων κλιματικών και καιρικών φαινομένων αυξάνονται» και ότι η μετάβαση σε καλλιέργειες που ανταποκρίνονται καλύτερα στην ξηρασία αποτελεί βασική σχετική πρακτική. Η Ισπανία έχει προγραμματίσει μία παρέμβαση που περιλαμβάνει καλλιέργειες ανθεκτικές στην ξηρασία, αλλά μόνο ως επιλογή, ενώ στα υπόλοιπα τρία σχέδια του δείγματός μας δεν εντοπίσαμε ειδικά μέτρα για τη στήριξη αυτής της πρακτικής. Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα σχέδια βασίζονται σε επενδύσεις σε αρδευτικές υποδομές, η αποτελεσματικότητα των οποίων όσον αφορά τη μείωση της συνολικής κατανάλωσης νερού είναι ασαφής²⁵. Στην έκθεση σχετικά με τις κοινές προσπάθειες αναγνωρίζεται ότι η μετάβαση σε πρότυπα καλλιέργειας περισσότερο ανθεκτικά στην ξηρασία θα μπορούσε να έχει προωθηθεί περαιτέρω²⁶.

70 Η σύνδεση των ενισχύσεων με έναν συνδυασμό πρακτικών προσαρμογής αναγνωρίζεται επίσης ως καταλληλότερη για την αντιμετώπιση των ακραίων κλιματικών φαινομένων, αλλά στα περισσότερα από τα 28 σχέδια²⁷ — συμπεριλαμβανομένων των σχεδίων τριών από τα τέσσερα κράτη μέλη του δείγματός μας— εφαρμόζεται μια απλούστερη προσέγγιση για τα οικολογικά προγράμματα. Από την άλλη, η Πολωνία εισήγαγε ένα οικολογικό πρόγραμμα στο πλαίσιο του οποίου οι γεωργοί ανταμείβονται όταν συνδυάζουν πρακτικές.

71 Η γεωργοδασοκομία είναι επωφελής για τη βιοποικιλότητα, καθώς και για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή²⁸. Τρία από τα τέσσερα σχέδια περιλαμβάνουν παρεμβάσεις ειδικά για τη γεωργοδασοκομία, αλλά η καλυπτόμενη περιοχή είναι είτε άγνωστη (Γαλλία) είτε αμελητέα (Πολωνία και Ισπανία), παραδείγματος χάριν, μόνο το 0,03 % της γεωργικής γης στην Πολωνία.

²⁵ Ειδική έκθεση 20/2021 του ΕΕΣ, σημεία 77-78· ΟΟΣΑ (2023), *Policies for the Future of Farming and Food in Spain*, OECD Agriculture and Food Policy Reviews, Ιούνιος 2023.

²⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Mapping and Analysis of the CAP strategic plans: Assessment of joint efforts for 2023-2027*, Νοέμβριος 2023, σ. 553.

²⁷ Devot A. et al., *Research for AGRI committee, The impact of extreme climate events on agriculture production in the EU*, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Απρίλιος 2023, σ. 64.

²⁸ EPRS, *Agroforestry in the European Union*, Ιούνιος 2020.

72 Τα σχέδια περιλαμβάνουν δράσεις επωφελείς για τη βιοποικιλότητα σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης. Ωστόσο, για την επίτευξη μεγαλύτερου περιβαλλοντικού αντικτύπου, ο χωρικός συντονισμός των δράσεων των γεωργών θεωρείται αποτελεσματικότερος τρόπος από ό,τι οι ασυντόνιστες μεμονωμένες πρακτικές σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης²⁹. Συνολικά, τα σχέδια εξακολουθούν να χωλαίνουν όσον αφορά την ανάπτυξη της συνεργασίας, όπως αναγνώρισε η Επιτροπή στην έκθεσή της σχετικά με τις κοινές προσπάθειες των σχεδίων.

Το πλαίσιο παρακολούθησης έχει βελτιωθεί, αλλά στερείται βασικών στοιχείων για την αξιολόγηση των πράσινων επιδόσεων της ΚΓΠ

73 Στην παρούσα ενότητα, εστιάζουμε στο πλαίσιο παρακολούθησης για την ΚΓΠ 2023-2027 που εφαρμόζεται για το κλίμα και το περιβάλλον. Ελέγξαμε αν:

- το πλαίσιο που ορίζεται στον κανονισμό περιλαμβάνει σαφείς στόχους της ΚΓΠ και σχετικούς δείκτες·
- τα σχέδια αντικατοπτρίζουν το πλαίσιο αυτό με συνεπή τρόπο, καθώς και αν υπάρχουν συνεκτικοί δεσμοί μεταξύ δεικτών και στόχων.

Απλουστευμένο πλαίσιο παρακολούθησης, αλλά οι στόχοι στερούνται σαφήνειας και οι δείκτες επικεντρώνονται στις εκροές και όχι στα αποτελέσματα

74 Εξετάσαμε τους γενικούς και ειδικούς στόχους, καθώς και τους δείκτες που περιλαμβάνονται στη νομοθεσία της ΚΓΠ, προκειμένου να αξιολογήσουμε αν θα καθιστούσαν δυνατή την υποβολή στοιχείων σχετικά με τις πράσινες επιδόσεις της ΚΓΠ. Στην ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027 εναρμονίζονται τόσο οι ειδικοί στόχοι όσο και οι δείκτες στους δύο πυλώνες, με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται μια απλουστευμένη δομή σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο.

²⁹ Pe'er et al., [How can the European Common Agricultural Policy help halt biodiversity loss? Recommendations by over 300 experts](#), Ιούνιος 2022.

75 Ωστόσο, όπως επισημάναμε στη [γνώμη 07/2018](#), οι ίδιοι οι ειδικοί στόχοι, συμπεριλαμβανομένων όσων σχετίζονται με το κλίμα και το περιβάλλον, ούτε ορίζονται σαφώς (π.χ. «Συμβολή στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και στην προσαρμογή σε αυτήν, καθώς και στη βιώσιμη ενέργεια») ούτε συνδέονται με ποσοτικοποιημένους στόχους (τιμές-στόχο). Τα ζητήματα αυτά δυσχεραίνουν την παρακολούθηση της επίτευξης των ειδικών στόχων.

76 Αναφέραμε παλαιότερα και στην προαναφερθείσα [γνώμη 07/2018](#), ότι, εάν οι υψηλού επιπέδου στόχοι δεν είναι επαρκώς εστιασμένοι, δεν οδηγούν σε επιχειρησιακή επιτυχία, και ότι οι σαφείς και συγκεκριμένοι στόχοι πρέπει να αποτελούν την αφετηρία ενός αποτελεσματικού συστήματος βάσει επιδόσεων. Το συμπέρασμα πρόσφατων μελετών που εκπονήθηκαν για λογαριασμό της επιτροπής AGRI του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ήταν επίσης ότι οι ειδικοί στόχοι της ΚΓΠ δεν ποσοτικοποιούνται σε επίπεδο ΕΕ³⁰.

77 Επιπλέον, όπως επισημάνθηκε στη [γνώμη](#) μας, η πλειονότητα των κοινών δεικτών αποτελέσματος αντικατοπτρίζουν στην πραγματικότητα εκροές, όπως το ποσοστό της έκτασης, τον αριθμό των ζώων, ή τις εκμεταλλεύσεις που υπόκεινται σε παρεμβάσεις, χωρίς όμως να μετρώνται οι επιπτώσεις των ίδιων των παρεμβάσεων. Παραδείγματος χάριν, ο δείκτης R.14 αντικατοπτρίζει το ποσοστό της γεωργικής γης που υπόκειται σε δεσμεύσεις που λαμβάνουν στήριξη για τη μείωση των εκπομπών ή για τη διατήρηση ή την ενίσχυση της αποθήκευσης άνθρακα. Ωστόσο, αυτό δεν μας αποκαλύπτει τίποτα σχετικά με την αποτελεσματικότητα των δράσεων που υλοποιούνται.

Απουσιάζουν σημαντικοί δείκτες αποτελέσματος από ορισμένα σχέδια, και οι συνδέσεις με συγκεκριμένους στόχους διαφέρουν σημαντικά

78 Στα κράτη μέλη δόθηκε κάποια ευελιξία όσον αφορά τον τρόπο εφαρμογής του πλαισίου παρακολούθησης στα σχέδιά τους. Εξετάσαμε πώς έλεγξε η Επιτροπή αν οι δείκτες για το κλίμα και το περιβάλλον ήταν σύμφωνοι με τις εκτιμήσεις αναγκών, τους ειδικούς στόχους και τις σχετικές παρεμβάσεις των κρατών μελών.

³⁰ Münch A. et al., 2023.

79 Διαπιστώσαμε ότι οι δείκτες που περιλαμβάνονταν στα σχέδια διέφεραν σημαντικά μεταξύ όλων των κρατών μελών (βλέπε [γράφημα 16](#)). Συνολικά, επιλέχθηκαν 9 από τους 24 δείκτες για το κλίμα και το περιβάλλον από όλα τα κράτη μέλη.

Γράφημα 16 – Δείκτες αποτελέσματος σε σχέση με το κλίμα και το περιβάλλον που περιλαμβάνονται στα σχέδια

Σημ.: Το Βέλγιο υπέβαλε ένα σχέδιο για τη Βαλονία και ένα για τη Φλάνδρα.

Πηγή: ΕΕΣ.

80 Καθένα από τα τέσσερα κράτη μέλη του δείγματός μας προσδιόρισε βασικές προτεραιότητες για τις ιδιαίτερες ανάγκες του, με βάση ειδικούς στόχους. Ωστόσο, δεν συμπεριέλαβαν κάθε δείκτη σχετικό με τις εν λόγω προτεραιότητες στα τελικά τους σχέδια, καθώς δεν σχεδίασαν παρεμβάσεις που θα τροφοδοτούσαν τους σχετικούς δείκτες. Παραδείγματος χάριν, η Ιρλανδία, η Γαλλία και η Πολωνία, παρότι κατέταξαν ως προτεραιότητα τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, δεν συμπεριέλαβαν τον δείκτη R.13 (Μείωση των εκπομπών στον τομέα της κτηνοτροφίας), επειδή ο δείκτης αυτός προορίζεται μόνο για παρεμβάσεις που συνδέονται με τον αριθμό των ζώων, τις οποίες δυσκολεύτηκαν να σχεδιάσουν (βλέπε σημείο [62](#)). Η Ισπανία χαρακτηρίζει ως προτεραιότητα την καλή κατάσταση της ποσότητας και της ποιότητας του νερού, αλλά δεν έχει συμπεριλάβει τον δείκτη R.23 (Βιώσιμη χρήση των υδάτων). Ο δείκτης αυτός προορίζεται μόνο για παρεμβάσεις που βασίζονται στην έκταση, ενώ οι προγραμματισμένες συνεισφορές για τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτων στο ισπανικό σχέδιο προέρχονται σε μεγάλο βαθμό από επενδύσεις, οι οποίες δεν έχουν ειδικό δείκτη για τη χρήση των υδάτων.

81 Από τους 24 δείκτες αποτελέσματος που σχετίζονται με το περιβάλλον και το κλίμα, μόνο οι 13 είναι υποχρεωτικοί για την επανεξέταση των επιδόσεων από την Επιτροπή, στην οποία καταφεύγει για να παρακολουθεί την πρόοδο, να ζητεί διορθωτικές ενέργειες ή, εν τέλει, να μειώνει ή να αναστέλλει τις ενισχύσεις (βλέπε [παράρτημα VI](#)). Η Επιτροπή είχε αρχικά προγραμματίσει να χρησιμοποιήσει και τους 24 δείκτες για την επανεξέταση των επιδόσεων, ωστόσο μειώθηκαν σε 13 κατά τη νομοθετική διαδικασία. Από αυτούς τους 13, μόνο 7 έχουν επιλεγεί από όλα τα κράτη μέλη. Η μείωση των δεικτών θα εμποδίσει την ουσιαστική επανεξέταση των επιδόσεων και μπορεί να οδηγήσει σε ασυνεπή μεταχείριση των κρατών μελών.

82 Εξετάσαμε επίσης τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη συνέδεσαν τους 24 δείκτες αποτελέσματος με τους ειδικούς στόχους. Οι συνδέσεις έχουν ως στόχο να καταστήσουν εφικτή την παρακολούθηση των σχέσεων αιτίας-αποτελέσματος. Διαπιστώσαμε ότι οι συνδέσεις που πραγματοποίησαν τα κράτη μέλη διαφοροποιούνταν σε μεγάλο βαθμό. Αυτό μπορεί να δυσχεράνει την παρακολούθηση της προόδου προς την επίτευξη ειδικών στόχων σε επίπεδο ΕΕ.

Συμπεράσματα και συστάσεις

84 Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι τα σχέδια για την περίοδο 2023-2027 είναι περισσότερο πράσινα από ό,τι στην προηγούμενη περίοδο της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ), χωρίς ωστόσο να ανταποκρίνονται στις φιλοδοξίες της ΕΕ για το κλίμα και το περιβάλλον, ενώ απουσιάζουν και βασικά στοιχεία για την αξιολόγηση των πράσινων επιδόσεων.

85 Η πράσινη αρχιτεκτονική του κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ αποτελεί πρόσφορο έδαφος για ενίσχυση των περιβαλλοντικών και κλιματικών φιλοδοξιών της ΚΓΠ. Το νέο σύστημα αιρεσιμότητας επεκτείνει και ενισχύει το σύστημα πολλαπλής συμμόρφωσης και οικολογικού προσανατολισμού της προηγούμενης ΚΓΠ. Με βάση τις ενισχυμένες αυτές απαιτήσεις αναπτύσσονται τα οικολογικά προγράμματα και οι παρεμβάσεις αγροτικής ανάπτυξης, στο πλαίσιο των οποίων ανταμείβονται πρακτικές επωφελείς για το κλίμα και το περιβάλλον (σημεία [23-27](#)).

86 Η ΚΓΠ της περιόδου 2023-2027 παραχωρεί στα κράτη μέλη μεγάλη ευελιξία όσον αφορά την ενσωμάτωση της πράσινης αρχιτεκτονικής στα σχέδιά τους. Ο ρόλος της Επιτροπής ήταν να διασφαλίσει ότι τα σχέδια επιδεικνύουν «αυξημένη φιλοδοξία», και στόχος της ήταν να σημειωθεί ουσιαστική αύξηση. Η Επιτροπή διατύπωσε παρατηρήσεις σχετικά με τα προσχέδια. Τα τέσσερα κράτη μέλη του δείγματός μας απάντησαν σε όλες τις παρατηρήσεις της Επιτροπής, αν και συχνά ακολούθησαν μόνο εν μέρει τις προτάσεις της Επιτροπής ή εξήγησαν τους λόγους για τους οποίους διατήρησαν ουσιαστικά την αρχική τους πρόταση. Σε πολλές περιπτώσεις, αναφέρθηκαν σε συμπληρωματικές εθνικές πολιτικές επί των οποίων η Επιτροπή δεν ασκεί κανένα έλεγχο (σημεία [28-35](#)).

87 Ο τρόπος με τον οποίο η πράσινη αρχιτεκτονική ερμηνεύεται στα σχέδια καθορίζει και το επίπεδο φιλοδοξίας τους. Ως προς το νέο σύστημα αιρεσιμότητας, όλα τα κράτη μέλη έκαναν χρήση εξαιρέσεων από την υποχρέωση τήρησης των προτύπων καλής γεωργικής και περιβαλλοντικής κατάστασης, και 16 κράτη μέλη ανέβαλαν την εφαρμογή τους, χρησιμοποιώντας τις επιλογές που προβλέπονται στον κανονισμό για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ. Επιπλέον, ορισμένες φορές τα κράτη μέλη δεν εκμεταλλεύτηκαν πλήρως τις δυνατότητες των προτύπων καλής γεωργικής και περιβαλλοντικής κατάστασης. Συχνά, τα εθελοντικά οικολογικά προγράμματα και τα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης δεν έχουν ως αποτέλεσμα την αλλαγή των υφιστάμενων πρακτικών. Συνολικά, από την ανάλυσή μας προκύπτει ότι τα τελικά σχέδια δεν παρουσιάζουν σημαντική αύξηση του επιπέδου πράσινης φιλοδοξίας σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο (σημεία 36-45).

88 Ενώ τα σχέδια περιέχουν ορισμένες βασικές πρακτικές που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των μακροπρόθεσμων κλιματικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων, υπάρχουν ορισμένες άλλες βασικές πρακτικές που δεν καλύπτονται επαρκώς από τα τέσσερα σχέδια του δείγματός μας (σημεία 65-72).

89 Ο πραγματικός αντίκτυπος των σχεδίων στο κλίμα και το περιβάλλον επηρεάζεται από τα πρόσφατα μέτρα που θέσπισε η Επιτροπή ως απάντηση στα αιτήματα των γεωργών και εξαρτάται επίσης από το επίπεδο υιοθέτησης των εθελοντικών προγραμμάτων από τους γεωργούς (σημεία 42-47).

Σύσταση 1 – Προώθηση της ανταλλαγής «πράσινων» ορθών πρακτικών στα σχέδια

Η Επιτροπή πρέπει να προωθήσει την ανταλλαγή ορθών πρακτικών στα οικολογικά προγράμματα, καθώς και τις ανταλλαγές πρακτικών και προσεγγίσεων που είναι απαραίτητες για την καλύτερη αντιμετώπιση των μακροπρόθεσμων κλιματικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων, ώστε να ενθαρρυνθεί η υιοθέτηση αυτών των πρακτικών και προσεγγίσεων στα σχέδια.

Ημερομηνία-στόχος: 2025

90 Παρά τη σημασία της Πράσινης Συμφωνίας για την Επιτροπή, διαπιστώσαμε ότι τα σχέδια δεν είναι επαρκώς ευθυγραμμισμένα με τους γενικούς και τους ειδικούς στόχους της. Επιβεβαιώνονται έτσι οι απόψεις των ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με την ανεπαρκή ευθυγράμμιση της ΚΓΠ με την Πράσινη Συμφωνία. Ο κανονισμός για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ αναφέρεται σε ορισμένους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας, αλλά δεν περιλαμβάνει ειδικούς στόχους που πρέπει να επιτευχθούν στο πλαίσιο της ΚΓΠ (σημεία [49-51](#)).

91 Επιπλέον, βάσει του κανονισμού, τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται να συμπεριλαμβάνουν στα σχέδιά τους τιμές-στόχο της Πράσινης Συμφωνίας ή εκτιμήσεις της συμβολής της ΚΓΠ σε αυτούς τους στόχους. Με λίγες εξαιρέσεις, τα κράτη μέλη δεν παρείχαν στόχους ή εκτιμήσεις σε επίπεδο σχεδίου, εν μέρει λόγω της έλλειψης κοινών ορισμών και μεθοδολογιών (σημεία [52-53](#)). Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν μπορούσε να μετρήσει —πλην της αύξησης της βιολογικά καλλιεργούμενης έκτασης— τον βαθμό συμβολής των σχεδίων στην επίτευξη των τιμών-στόχου της Πράσινης Συμφωνίας. Από την ανάλυσή μας προκύπτει ότι η επίτευξη αυτών των τιμών-στόχου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από δράσεις εκτός της ΚΓΠ (σημεία [54-64](#)).

Σύσταση 2 - Εκτίμηση της συμβολής της ΚΓΠ στην επίτευξη των τιμών-στόχου της Πράσινης Συμφωνίας για το περιβάλλον και το κλίμα ς

Στην έκθεσή της προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, η οποία αναμένεται να υποβληθεί έως τις 31 Δεκεμβρίου 2025, σχετικά με τη συμβολή των σχεδίων στις περιβαλλοντικές και κλιματικές δεσμεύσεις της Ένωσης, η Επιτροπή πρέπει να συμπεριλάβει ποσοτικοποιημένες εκτιμήσεις της συμβολής των σχεδίων στην επίτευξη των τιμών-στόχου της Πράσινης Συμφωνίας.

Ημερομηνία-στόχος: 2025

92 Ελλείψει ορισμού της «αυξημένης φιλοδοξίας», και εφόσον δεν έκανε χρήση ενός διαφανούς και μετρήσιμου συνόλου κριτηρίων, η Επιτροπή δεν μπόρεσε να αποδείξει το επίπεδο των περιβαλλοντικών και κλιματικών φιλοδοξιών στα σχέδια, παρά την εκτεταμένη ποιοτική αξιολόγηση που πραγματοποίησε πριν από την έγκριση των σχεδίων (σημεία **28-30**).

93 Όσον αφορά την αξιολόγηση των επιδόσεων, διαπιστώσαμε ότι το νέο πλαίσιο παρακολούθησης των κλιματικών και περιβαλλοντικών τιμών-στόχου συνιστά βελτίωση όσον αφορά τη συνοχή, αλλά δεν διαθέτει τα στοιχεία που απαιτούνται για την αποτελεσματική παρακολούθηση των επιδόσεων. Οι ειδικοί στόχοι στερούνται σαφήνειας, ενώ οι περισσότεροι κοινοί δείκτες αποτελέσματος αντικατοπτρίζουν στην πραγματικότητα εκροές. Από ορισμένα σχέδια λείπουν σημαντικοί δείκτες αποτελέσματος —οι οποίοι είτε αντικατοπτρίζουν τις υψηλές προτεραιότητες των κρατών μελών είτε είναι αναγκαίοι για την επανεξέταση των επιδόσεων— και οι συνδέσεις με ειδικούς στόχους διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό. Όλα αυτά τα ζητήματα που αφορούν την παρακολούθηση των επιδόσεων καθιστούν δύσκολη την απόδειξη των επιτευγμάτων της ΚΓΠ κατά την περίοδο 2023-2027 (σημεία **73-82**).

Σύσταση 3 – Ενίσχυση του μελλοντικού πλαισίου παρακολούθησης της ΚΓΠ για το κλίμα και το περιβάλλον

Κατά την εκπόνηση της πρότασής της για την ΚΓΠ μετά το 2027, η Επιτροπή πρέπει να λάβει υπόψη την ανάγκη, που προσδιορίζεται στην παρούσα έκθεση:

- να αξιολογήσει ποιοι από τους κλιματικούς και περιβαλλοντικούς στόχους της ΕΕ θα μπορούσαν να ενσωματωθούν σε ποσοτικοποιημένους στόχους (τιμές-στόχος) της ΚΓΠ και με ποιον τρόπο·
- να διευκρινίσει με ποιον τρόπο θα χρησιμοποιηθούν οι συγκεκριμένες τιμές-στόχος ως κριτήρια για την αξιολόγηση των εγγράφων προγραμματισμού της ΚΓΠ των κρατών μελών·
- να καθορίσει δείκτες αποτελέσματος για την παρακολούθηση της προόδου προς την επίτευξη αυτών των τιμών-στόχου.

Ημερομηνία-στόχος: 2027

Η παρούσα έκθεση εγκρίθηκε από το Τμήμα Ι, του οποίου προεδρεύει η Joëlle Elvinger, Μέλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο Λουξεμβούργο, κατά τη συνεδρίασή του της 10ης Ιουλίου 2024.

Για το Ελεγκτικό Συνέδριο

Tony Murphy
Πρόεδρος

Παραρτήματα

Παράρτημα Ι – ΚΓΠΚ και ΚΑΔ – αντιστοιχία μεταξύ περιόδων

	2014–2020	2023–2027
Κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης (ΚΑΔ)		
	ΚΑΔ	Ίδιες ΚΑΔ + νέα ΚΑΔ 1 για την οδηγία για τα ύδατα και ΚΑΔ 8 για τη χρήση φυτοφαρμάκων – ΚΑΔ για την ταυτοποίηση και την καλή διαβίωση των ζώων
Πρότυπα καλής γεωργικής και περιβαλλοντικής κατάστασης (ΚΓΠΣ)		
Κλιματική αλλαγή	Οικολογικός προσανατολισμός. Το ποσοστό των μόνιμων λειμώνων σε σχέση με τη συνολική γεωργική έκταση που δηλώνεται από τους γεωργούς δεν μειώνεται κατά περισσότερο από 5 % σε σύγκριση με την αναλογία αναφοράς του 2015	ΚΓΠΚ 1. Το ποσοστό των μόνιμων λειμώνων σε σχέση με τη συνολική γεωργική έκταση σε εθνικό, περιφερειακό, υποπεριφερειακό επίπεδο, σε επίπεδο ομάδας εκμεταλλεύσεων ή σε επίπεδο εκμετάλλευσης δεν μειώνεται κατά περισσότερο από 5 % σε σύγκριση με την αναλογία του 2018
		ΚΓΠΚ 2. Προστασία των υγροτόπων και των τυρφώνων
	ΚΓΠΚ 6. Διατήρηση της οργανικής ύλης του εδάφους, συμπεριλαμβανομένης της απαγόρευσης της καύσης υπολειμμάτων καλλιεργειών	ΚΓΠΚ 3. Απαγόρευση καύσης υπολειμμάτων καλλιεργειών
Ύδατα και έδαφος	ΚΓΠΚ 1. Δημιουργία ζωνών ανάσχεσης κατά μήκος υδατορευμάτων	ΚΓΠΚ 4. Δημιουργία ζωνών ανάσχεσης κατά μήκος υδατορευμάτων
	ΚΓΠΚ 2. Διαδικασίες αδειοδότησης για τη χρήση νερού για άρδευση	Ενσωματωμένο στη νέα ΚΑΔ 1
	ΚΓΠΚ 3. Προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση	Ενσωματωμένο στη νέα ΚΑΔ 1
	ΚΓΠΚ 4. Κάλυψη του εδάφους	ΚΓΠΚ 6. Ελάχιστη κάλυψη του εδάφους για την αποφυγή ακάλυπτου εδάφους σε περιόδους που είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες
	ΚΓΠΚ 5. Διαχείριση της γης για τον περιορισμό της διάβρωσης	ΚΓΠΚ 5. Διαχείριση του οργώματος για τη μείωση του κινδύνου υποβάθμισης και διάβρωσης του εδάφους, λαμβανομένης υπόψη, μεταξύ άλλων, της κλίσης του εδάφους
	Οικολογικός προσανατολισμός. Διαφοροποίηση των καλλιεργειών (άνω των 10 εκταρίων και όπου λιγότερο από 75 % καλύπτεται από αγρωστώδη)	ΚΓΠΚ 7. Αμειψισπορά σε αρόσιμη γη

Βιοποικιλότητα	Οικολογικός προσανατολισμός. 5 % των περιοχών οικολογικής εστίασης (ΠΟΕ) σε αρόσιμη γη (άνω των 15 εκταρίων και όπου λιγότερο από 75 % καλύπτεται από αγρωστώδη)	ΚΓΠΚ 8.1 4 % των εκτάσεων διατίθεται σε μη παραγωγικά χαρακτηριστικά (άνω των 10 εκταρίων και όπου λιγότερο από το 75 % καλύπτεται από αγρωστώδη). Δυνατότητα επιλογής ποσοστού 3 % εάν συμπεριληφθούν παραγωγικές εκτάσεις έως 7 % συνολικά
	ΚΓΠΚ 7. Διατήρηση χαρακτηριστικών του τοπίου, απαγόρευση κοπής φυτικών φρακτών και δένδρων κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξάρτησης των πτηνών, μέτρα για την αποφυγή χωροκατακτητικών φυτικών ειδών (προαιρετικά)	ΚΓΠΚ 8,2. Διατήρηση χαρακτηριστικών του τοπίου, απαγόρευση κοπής φυτικών φρακτών και δένδρων κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξάρτησης των πτηνών, μέτρα για την αποφυγή χωροκατακτητικών φυτικών ειδών (προαιρετικά)
	Οικολογικός προσανατολισμός. Απαγόρευση της μετατροπής ή άροσης μόνιμων λειμώνων που βρίσκονται σε περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως περιβαλλοντικά ευαίσθητες από τα κράτη μέλη στο δίκτυο Natura 2000, και, κατά περίπτωση, σε περιοχές που βρίσκονται εκτός του Natura 2000	ΚΓΠΚ 9. Απαγόρευση της μετατροπής ή άροσης των μόνιμων λειμώνων που έχουν χαρακτηριστεί ως περιβαλλοντικά ευαίσθητοι μόνιμοι λειμώνες σε περιοχές του δικτύου Natura 2000

Πηγή: ΕΕΣ. Παρουσίαση βάσει της μελέτης των Guyomard H. et al., [How the Green Architecture of the 2023-2027 Common Agricultural Policy could have been greener](#) (2023).

Παράρτημα II – Κύριες αλλαγές στις απαιτήσεις ΚΓΠΚ στα τέσσερα σχέδια του δείγματός μας

ΚΓΠΚ	Ιρλανδία	Ισπανία	Γαλλία	Πολωνία
ΚΓΠΚ 1. Αναλογία των μόνιμων λειμώνων	Ισχύει για τους βιοκαλλιεργητές και τους μικροκαλλιεργητές. Ενισχυμένοι κανόνες για την προέγκριση και τις κυρώσεις	Η αναλογία καθορίστηκε σε περιφερειακό επίπεδο (προηγουμένως σε εθνικό επίπεδο). Έγκριση όταν η μείωση κυμαίνεται μεταξύ 4 % και 5 % (προηγουμένως μεταξύ 4,5 % και 5 %). Ισχύει επίσης για τους βιοκαλλιεργητές και τους μικροκαλλιεργητές	Ανάγκη για έγκριση όταν η μείωση κυμαίνεται μεταξύ 2 % και 5 % (προηγουμένως μεταξύ 2,5 % και 5 %). Ισχύει επίσης για τους βιοκαλλιεργητές και τους μικροκαλλιεργητές	Ισχύει επίσης για τους βιοκαλλιεργητές και τους μικροκαλλιεργητές
ΚΓΠΚ 2. Προστασία τυρφώνων και υγροτόπων	Έναρξη το 2025. Οι προϋποθέσεις αναμένεται να καθοριστούν	Έναρξη το 2024. Απαγόρευση αποστράγγισης, μετατροπής σε αρόσιμη γη και άροσης μόνιμων βοσκοτόπων. Σε αρόσιμη γη επιτρέπεται μόνο επιφανειακή άροση	Έναρξη το 2025. Οι προϋποθέσεις αναμένεται να καθοριστούν	Έναρξη το 2025. Οι προϋποθέσεις αναμένεται να καθοριστούν
ΚΓΠΚ 3. Απαγόρευση καύσης υπολειμμάτων καλλιεργειών	Καμία σημαντική αλλαγή	Καμία σημαντική αλλαγή	Καμία σημαντική αλλαγή	Καμία σημαντική αλλαγή
ΚΓΠΚ 4. Ζώνες ανάσχεσης κατά μήκος υδατορευμάτων	Το πλάτος αυξήθηκε από 2 σε 3, 4 ή 6 m	Το πλάτος αυξήθηκε σε ορισμένες περιοχές (τουλάχιστον 5 μέτρα) και πρέπει να καλύπτεται με αγρωστώδη. Περιλαμβάνονται ορισμένα μη καλυμμένα κανάλια άρδευσης	Το πλάτος διατηρήθηκε (τουλάχιστον 5 μέτρα), αλλά πρέπει να καλύπτεται με αγρωστώδη. Περιλαμβάνονται ορισμένα κανάλια άρδευσης	Η ζώνη ανάσχεσης είναι 3 m και πλέον ισχύει για όλα τα λιπάσματα και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα
ΚΓΠΚ 5. Διαχείριση του οργώματος	Προστίθενται τα αγροτεμάχια λειμώνων με κλίση άνω του 20 %. Το πρότυπο ΚΓΠΚ είναι περισσότερο χρονικά οριοθετημένο	Η έκταση αυξάνεται (η ισχύουσα κλίση αλλάζει από 15 % σε 10 %)	Καμία αλλαγή	Η έκταση αυξάνεται (η ισχύουσα κλίση αλλάζει από 36 % σε 14 %)

ΚΓΠΚ	Ιρλανδία	Ισπανία	Γαλλία	Πολωνία
ΚΓΠΚ 6. Κάλυψη του εδάφους	Το πρότυπο ΚΓΠΚ είναι περισσότερο χρονικά οριοθετημένο και περιλαμβάνει διατάξεις που υπάγονταν σε άλλο πρότυπο ΚΓΠΚ της περιόδου 2014-2020 (ελάχιστη διαχείριση της γης)	Η κάθετη άρροση δεν επιτρέπεται, και η περίοδος ακάλυπτου εδάφους είναι περιορισμένη	Η υποχρέωση ισχύει πλέον και για περιοχές εκτός των ευπρόσβλητων στη νιτρορύπανση ζωνών	Η ελάχιστη έκταση του εδάφους που πρέπει να καλύπτεται είναι 80 % (προηγούμενης 30 %). Καλύπτει πλέον ολόκληρη τη χώρα
ΚΓΠΚ 7. Αμειψισπορά	Αμειψισπορά της κύριας καλλιέργειας σε επίπεδο αγροτεμαχίου ανά τέσσερα χρόνια, σε συνδυασμό με διαφοροποίηση των καλλιεργειών	Αμειψισπορά σε επίπεδο αγροτεμαχίου τουλάχιστον ανά τέσσερα χρόνια ή δευτερεύουσα καλλιέργεια κάθε χρόνο. Ολοκληρώθηκε με αυστηρότερη διαφοροποίηση	Σε επίπεδο εκμετάλλευσης, 35 % ετήσια αμειψισπορά ή δευτερεύουσες καλλιέργειες κάθε χρόνο· σε επίπεδο αγροτεμαχίου, αμειψισπορά για την κύρια καλλιέργεια ανά 4 χρόνια ή δευτερεύουσες καλλιέργειες κάθε χρόνο	Οι καλλιέργειες του 40 % τουλάχιστον της αρόσιμης γης στην εκμετάλλευση πρέπει να εναλλάσσονται ετησίως. Δεν πρέπει να υπάρχει η ίδια κύρια καλλιέργεια στο αγροτεμάχιο για περισσότερο από 3 έτη. Η διαφοροποίηση συμπληρώνει την αμειψισπορά και είναι αυστηρότερη
ΚΓΠΚ 8. Περιοχές βιοποικιλότητας	Επεκτάθηκε στους βιοκαλλιεργητές. Προβλέπεται μόνο η δυνατότητα επιλογής μη παραγωγικών στοιχείων. Ισχύει επίσης για τους μόνιμους λειμώνες	Επεκτάθηκε στους βιοκαλλιεργητές. Προβλέπεται η δυνατότητα επιλογής μη παραγωγικών στοιχείων ή συνδυασμού αυτών	Επεκτάθηκε στους βιοκαλλιεργητές. Προβλέπεται η δυνατότητα επιλογής μη παραγωγικών στοιχείων ή συνδυασμού αυτών	Επεκτάθηκε στους βιοκαλλιεργητές. Προβλέπεται η δυνατότητα επιλογής μη παραγωγικών στοιχείων ή συνδυασμού αυτών
ΚΓΠΚ 9. Ευαίσθητοι μόνιμοι λειμώνες	Καμία σημαντική αλλαγή	Καμία σημαντική αλλαγή	Αυξάνεται η προστατευόμενη περιοχή	Αυξάνεται η προστατευόμενη περιοχή

Πηγή: ΕΕΣ.

Παράρτημα III – Επισκόπηση προηγούμενων ελεγκτικών εργασιών του ΕΕΣ

Ετήσια έκθεση 2014, κεφάλαιο 3 – Επίτευξη αποτελεσμάτων από τον προϋπολογισμό της ΕΕ

Ειδική έκθεση 21/2017 – Οικολογικός προσανατολισμός

Ειδική έκθεση 33/2018 – Καταπολέμηση της ερημοποίησης στην ΕΕ

Γνώμη 07/2018 σχετικά με τις προτάσεις κανονισμών της Επιτροπής που αφορούν την κοινή γεωργική πολιτική για την περίοδο μετά το 2020

Έκθεση σχετικά με τις επιδόσεις του προϋπολογισμού της ΕΕ: Κατάσταση στο τέλος του 2019 – κεφάλαιο 4

Ειδική έκθεση 18/2019 – Εκπομπές αερίων θερμοκηπίου της ΕΕ

Επισκόπηση 01/2020 – Δαπάνες για τη δράση για το κλίμα

Ειδική έκθεση 05/2020 – Ορθολογική χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων

Ειδική έκθεση 13/2020 – Βιοποικιλότητα των γεωργικών εκτάσεων

Ειδική έκθεση 16/2021 – Κλιματική αλλαγή και γεωργία

Ειδική έκθεση 20/2021 – Βιώσιμη χρήση των υδάτων στη γεωργία

Ειδική έκθεση 09/2022 – Ενσωμάτωση της κλιματικής διάστασης

Ειδική έκθεση 18/2023 – Στόχοι της ΕΕ για το κλίμα και την ενέργεια

Ειδική έκθεση 19/2023 – Προσπάθειες της ΕΕ για βιώσιμη διαχείριση του εδάφους

Ειδική έκθεση 19/2024 – Βιολογική γεωργία στην ΕΕ

Παράρτημα IV – Συμπερίληψη στα σχέδια των εθνικών τιμών για τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας και της εκτιμώμενης συμβολής των σχεδίων στους εν λόγω στόχους

	Βιολογική γεωργία	Απώλειες θρεπτικών στοιχείων	Φυτοφάρμακα	Χαρακτηριστικά τοπίου υψηλής ποικιλομορφίας	Αέρια θερμοκηπίου (γεωργία)
Βέλγιο (FL)	Σ	–	–	–	–
Βέλγιο (WA)	ΕΤ και Σ	–	–	–	ΕΤ
Βουλγαρία	ΕΤ και Σ	–	–	–	–
Τσεχία	Σ	–	–	–	–
Δανία	ΕΤ και Σ	–	–	–	ΕΤ
Γερμανία	ΕΤ και Σ	–	–	–	ΕΤ
Εσθονία	Σ	–	–	–	–
Ιρλανδία	ΕΤ και Σ	ΕΤ	–	ΕΤ	ΕΤ και Σ
Ελλάδα	Σ	–	–	–	–
Ισπανία	ΕΤ και Σ	–	–	–	ΕΤ
Γαλλία	ΕΤ και Σ	Σ	ΕΤ	–	Σ
Κροατία	ΕΤ και Σ	–	–	–	–
Ιταλία	ΕΤ και Σ	–	–	–	–
Κύπρος	ΕΤ και Σ	–	–	–	–
Λετονία	ΕΤ και Σ	–	Σ	–	–
Λιθουανία	ΕΤ και Σ	–	–	ΕΤ	–
Λουξεμβούργο	ΕΤ και Σ	–	ΕΤ	–	ΕΤ
Ουγγαρία	ΕΤ και Σ	–	–	–	–
Μάλτα	ΕΤ και Σ	ΕΤ	ΕΤ	ΕΤ	–
Κάτω Χώρες	Σ	–	–	–	–
Αυστρία	ΕΤ και Σ	–	–	ΕΤ	–
Πολωνία	ΕΤ και Σ	–	ΕΤ	ΕΤ	–
Πορτογαλία	Σ	–	–	–	–
Ρουμανία	Σ	–	–	–	–
Σλοβενία	ΕΤ και Σ	–	–	–	ΕΤ
Σλοβακία	ΕΤ και Σ	–	ΕΤ	ΕΤ	–
Φινλανδία	ΕΤ και Σ	–	–	–	–
Σουηδία	ΕΤ και Σ	–	–	–	–

Σημ.: Τα αρχικά «ΕΤ» σημαίνουν ότι το σχέδιο της ΚΓΠ περιλαμβάνει εθνική τιμή για έναν στόχο της Πράσινης Συμφωνίας. Το «Σ» σημαίνει ότι το σχέδιο της ΚΓΠ περιλαμβάνει μια εκτιμώμενη πιθανή συμβολή του στην επίτευξη ενός στόχου της Πράσινης Συμφωνίας. Το σύμβολο «–» σημαίνει ότι το σχέδιο της ΚΓΠ δεν περιλαμβάνει ούτε εθνική τιμή ούτε εκτιμώμενη συμβολή του σχεδίου σε στόχο της Πράσινης Συμφωνίας.

Πηγή: Εθνικά στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ.

Παράρτημα V – Τιμές-στόχος της Πράσινης Συμφωνίας και συνδεδεμένοι δείκτες αποτελέσματος

Τιμές-στόχος της Πράσινης Συμφωνίας συναφείς με τον γεωργικό τομέα	Δείκτες αποτελεσμάτων	Σύνδεση με στόχο της Πράσινης Συμφωνίας
Επίτευξη στόχου βιολογικής γεωργίας στο 25 % των γεωργικών εκτάσεων έως το 2030	R.29 – Ανάπτυξη βιολογικής γεωργίας: ποσοστό εκτάσεων που υποστηρίζονται από την ΚΓΠ για τη βιολογική γεωργία	Άμεση σύνδεση, σύμφωνα με την Επιτροπή
Μείωση των απωλειών θρεπτικών στοιχείων κατά τουλάχιστον 50 % το 2030	R.22 – Βιώσιμη διαχείριση θρεπτικών στοιχείων: ποσοστό εκτάσεων που υπόκεινται σε δεσμεύσεις	Συνδέεται, σύμφωνα με την Επιτροπή
Μείωση κατά 50 % της χρήσης και του κινδύνου των χημικών φυτοφαρμάκων έως το 2030 Μείωση κατά 50 % της χρήσης φυτοφαρμάκων υψηλού κινδύνου	R.24 – Ορθολογική και μειωμένη χρήση των γεωργικών φαρμάκων: ποσοστό εκτάσεων που υπόκεινται σε δεσμεύσεις	Συνδέεται, σύμφωνα με την Επιτροπή
Αύξηση της γης για τη βιοποικιλότητα, συμπεριλαμβανομένων των γεωργικών εκτάσεων με χαρακτηριστικά τοπίου υψηλής ποικιλομορφίας	R.34 – Διατήρηση των χαρακτηριστικών του τοπίου: ποσοστό εκτάσεων που υπόκεινται σε δεσμεύσεις	Συνδέεται, σύμφωνα με την Επιτροπή
Συμβολή στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά 55 %	R.13 – Μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου στον τομέα της κτηνοτροφίας: ποσοστό μονάδων ζωικού κεφαλαίου που υπόκεινται σε δεσμεύσεις R.14 – Αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα στο έδαφος και στη βιομάζα: ποσοστό εκτάσεων που υπόκεινται σε δεσμεύσεις	Μπορεί να συνδεθεί, σύμφωνα με το ΕΕΣ

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του εγγράφου εργασίας της Επιτροπής «Analysis of links between CAP Reform and Green Deal» και περαιτέρω επεξεργασίας.

Παράρτημα VI – Αναφορά δεικτών αποτελέσματος

Αριθ. δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Συναφής με την επανεξέταση των επιδόσεων	Βασικός δείκτης επιδόσεων της ΕΕ
R.12	Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή: Ποσοστό χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ) που υπόκειται σε δεσμεύσεις οι οποίες λαμβάνουν στήριξη για τη βελτίωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή	Όχι	Όχι
R.13	Μείωση των εκπομπών στον τομέα της κτηνοτροφίας: Ποσοστό των μονάδων ζωικού κεφαλαίου (ΜΖΚ) που υπόκεινται σε δεσμεύσεις οι οποίες λαμβάνουν στήριξη για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου ή/και αμμωνίας, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης της κοπριάς	Ναι	Όχι
R.14	Αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα στο έδαφος και στη βιομάζα: Ποσοστό χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ) που υπόκειται σε δεσμεύσεις οι οποίες λαμβάνουν στήριξη για τη μείωση των εκπομπών ή τη διατήρηση ή την ενίσχυση της αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα (συμπεριλαμβανομένων των μόνιμων λειμώνων, των μόνιμων καλλιεργειών με μόνιμη κάλυψη με πράσινο και των γεωργικών εκτάσεων σε υγροτόπους και τυρφώνες)	Ναι	Ναι
R.15	Ανανεώσιμη ενέργεια από τη γεωργία, τη δασοκομία και άλλες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: Επενδύσεις, που λαμβάνουν στήριξη, στη δυναμικότητα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής που βασίζεται σε βιοκαύσιμα (σε MW)	Όχι	Όχι
R.16	Επενδύσεις που σχετίζονται με το κλίμα: Ποσοστό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που επωφελούνται από την επενδυτική στήριξη της ΚΓΠ που συμβάλλουν στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν και στην παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ή στην παραγωγή βιοϋλικών	Όχι	Όχι
R.17	Δασωμένες εκτάσεις: Έκταση που λαμβάνει στήριξη για δάσωση, γεωργοδασοκομία και αποκατάσταση, συμπεριλαμβανομένων των κατανομών	Ναι	Ναι
R.18	Επενδυτική στήριξη για τον δασικό τομέα: Συνολικές επενδύσεις για τη βελτίωση των επιδόσεων του τομέα της δασοκομίας	Όχι	Όχι
R.19	Βελτίωση και προστασία εδαφών: Ποσοστό χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ) που υπόκειται σε δεσμεύσεις οι οποίες λαμβάνουν στήριξη και είναι επωφελείς για τη διαχείριση του εδάφους με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του εδάφους και των ζώντων οργανισμών (όπως η μείωση του οργώματος, η εδαφοκάλυψη με καλλιέργειες και η αμειψισπορά με καλλιέργειες ψυχανθών)	Ναι	Ναι
R.20	Βελτίωση της ποιότητας του αέρα: Ποσοστό χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ) που υπόκειται σε δεσμεύσεις οι οποίες λαμβάνουν στήριξη για τη μείωση των εκπομπών αμμωνίας	Ναι	Ναι

Αριθ. δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Συναφής με την επανεξέταση των επιδόσεων	Βασικός δείκτης επιδόσεων της ΕΕ
R.21	Προστασία της ποιότητας των υδάτων: Ποσοστό χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ) που υπόκειται σε δεσμεύσεις οι οποίες λαμβάνουν στήριξη για την ποιότητα των υδατικών συστημάτων	Ναι	Ναι
R.22	Βιώσιμη διαχείριση θρεπτικών συστατικών: Ποσοστό χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ) που υπόκειται σε δεσμεύσεις οι οποίες λαμβάνουν στήριξη για τη βελτίωση της διαχείρισης των θρεπτικών συστατικών	Ναι	Ναι
R.23	Βιώσιμη χρήση των υδάτων: Ποσοστό χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ) που υπόκειται σε δεσμεύσεις οι οποίες λαμβάνουν στήριξη για τη βελτίωση του υδατικού ισοζυγίου	Ναι	Όχι
R.24	Ορθολογική και μειωμένη χρήση των γεωργικών φαρμάκων: Ποσοστό χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ) το οποίο υπόκειται σε ειδικές δεσμεύσεις οι οποίες λαμβάνουν στήριξη με σκοπό την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων για τη μείωση των κινδύνων και των επιπτώσεών τους, όπως η διαρροή γεωργικών φαρμάκων	Ναι	Ναι
R.25	Περιβαλλοντικές επιδόσεις στον τομέα της κτηνοτροφίας: Ποσοστό των μονάδων ζωικού κεφαλαίου (ΜΖΚ) που υπόκειται σε δεσμεύσεις που λαμβάνουν στήριξη για τη βελτίωση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας	Όχι	Όχι
R.26	Επενδύσεις που σχετίζονται με φυσικούς πόρους: Ποσοστό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που επωφελούνται από στήριξη παραγωγικών και μη παραγωγικών επενδύσεων της ΚΓΠ που σχετίζονται με τη φροντίδα για τους φυσικούς πόρους	Όχι	Όχι
R.27	Επιδόσεις σχετικές με το περιβάλλον ή το κλίμα μέσω επενδύσεων σε αγροτικές περιοχές: Αριθμός πράξεων που συμβάλλουν στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα και στην επίτευξη των στόχων μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογής σε αυτή σε αγροτικές περιοχές	Όχι	Όχι
R.28	Περιβαλλοντικές ή κλιματικές επιδόσεις μέσω της βελτίωσης των γνώσεων και της καινοτομίας: Αριθμός ατόμων που επωφελούνται από συμβουλές, κατάρτιση, ανταλλαγή γνώσεων ή συμμετέχουν σε επιχειρησιακές ομάδες της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας (ΕΣΚ) με τη στήριξη της ΚΓΠ που σχετίζονται με περιβαλλοντικές ή κλιματικές επιδόσεις	Όχι	Όχι
R.29	Ανάπτυξη βιολογικής γεωργίας: Ποσοστό της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ) που λαμβάνει στήριξη της ΚΓΠ για τη βιολογική γεωργία, με διαχωρισμό μεταξύ της διατήρησής της και της μετατροπής σε αυτή	Ναι	Ναι
R.30	Στήριξη της αειφόρου διαχείρισης των δασών: Ποσοστό δασικών εκτάσεων που υπόκειται σε δεσμεύσεις για τη στήριξη της προστασίας των δασών και της διαχείρισης των υπηρεσιών οικοσυστήματος	Ναι	Όχι

Αριθ. δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Συναφής με την επανεξέταση των επιδόσεων	Βασικός δείκτης επιδόσεων της ΕΕ
R.31	Διατήρηση των οικοτόπων και των ειδών: Ποσοστό χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ) που υπόκειται σε δεσμεύσεις διαχείρισης για τη στήριξη της διατήρησης ή της αποκατάστασης της βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένων των γεωργικών εκτάσεων υψηλής φυσικής αξίας	Ναι	Όχι
R.32	Επενδύσεις σχετικές με τη βιοποικιλότητα: Ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων που λαμβάνουν επενδυτική στήριξη στο πλαίσιο της ΚΓΠ για συμβολή στη βιοποικιλότητα	Όχι	Όχι
R.33	Βελτίωση της διαχείρισης του Natura 2000: Ποσοστό συνολικής έκτασης Natura 2000 που καλύπτεται από δεσμεύσεις που λαμβάνουν στήριξη	Όχι	Όχι
R.34	Διατήρηση των χαρακτηριστικών του τοπίου: Ποσοστό χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ) που υπόκειται σε δεσμεύσεις οι οποίες λαμβάνουν στήριξη για τη διαχείριση των χαρακτηριστικών του τοπίου, συμπεριλαμβανομένων των θαμνοστοιχιών και των δέντρων	Ναι	Ναι
R.35	Διατήρηση κυψελών: Ποσοστό κυψελών που λαμβάνουν στήριξη από την ΚΓΠ	Όχι	Όχι

Πηγή: Παραρτήματα Ι και XIV του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.

Συντομογραφίες

ΓΔ AGRI: Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης

ΓΔ CLIMA: Γενική Διεύθυνση Δράσης για το Κλίμα

ΓΔ ENV: Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος

ΕΓΤΑΑ: Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης

ΕΓΤΕ: Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων

ΕΟΠ: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος

ΚΑΔ: Κανονιστική απαίτηση διαχείρισης

ΚΓΠ: Κοινή γεωργική πολιτική

ΚΓΠΚ: Καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση

Γλωσσάριο

Natura 2000: Δίκτυο προστατευόμενων περιοχών για σπάνια και απειλούμενα είδη, και ορισμένοι τύποι σπάνιων φυσικών οικοτόπων που προστατεύονται βάσει του δικαίου της ΕΕ.

Αιρεσιμότητα: Σύστημα το οποίο αντικατέστησε την πολλαπλή συμμόρφωση και τον οικολογικό προσανατολισμό στην ΚΓΠ μετά το 2020 για την προώθηση γεωργικών πρακτικών οι οποίες είναι επωφελείς για το κλίμα και το περιβάλλον, και προάγουν την καλή διαβίωση των ζώων και την ασφάλεια των τροφίμων.

Αναερόβια χώνευση: Διεργασία με την οποία μικροοργανισμοί αποσυνθέτουν, απουσία οξυγόνου, ζωικά απόβλητα ή απορρίμματα τροφίμων με σκοπό την παραγωγή αερίου και λιπάσματος.

Αναστολέας νιτροποίησης: Χημική ουσία που μειώνει τις εκπομπές υποξειδίου του αζώτου.

Βιολογική γεωργία: Γεωργική προσέγγιση που βασίζεται στη χρήση φυσικών ουσιών και διαδικασιών για την παραγωγή τροφίμων και ζωοτροφών.

Βιοποικιλότητα: Η ποικιλία των ζωντανών οργανισμών που υπάρχουν —εντός και μεταξύ των ειδών, καθώς και μεταξύ των οικοσυστημάτων— σε ένα συγκεκριμένο περιβάλλον.

Γεωργοδασοκομία: Πρακτική συνδυασμού καλλιεργειών, δένδρων ή/και ζώων στην ίδια έκταση γης.

Γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικό μέτρο: Οποιαδήποτε πρακτική από σύνολο προαιρετικών πρακτικών που υπερβαίνουν τις συνήθεις περιβαλλοντικές απαιτήσεις και παρέχουν στους γεωργούς δικαίωμα ενίσχυσης από τον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Δείκτης αποτελέσματος: Μετρήσιμη μεταβλητή που παρέχει πληροφορίες για την αξιολόγηση των άμεσων συνεπειών των υποστηριζόμενων έργων στον πληθυσμό-στόχο.

Δείκτης πτηνών που ζουν σε γεωργικές εκτάσεις: Δείκτης των μεταβολών που λαμβάνουν χώρα με την πάροδο του χρόνου στους πληθυσμούς των πτηνών και λοιπών ειδών που ζουν στις γεωργικές εκτάσεις.

Δέσμευση αζώτου: Διεργασία με την οποία οι καλλιέργειες μετατρέπουν το ατμοσφαιρικό άζωτο σε αμμωνία ή συναφείς αζωτούχες ενώσεις στο έδαφος.

Εμβόλιμη καλλιέργεια: Ταχέως αναπτυσσόμενη, δευτερεύουσα καλλιέργεια μεταξύ διαδοχικών φυτεύσεων μιας κύριας καλλιέργειας.

Ενισχυμένη αιρεσιμότητα: Σύστημα στο πλαίσιο του οποίου οι πληρωμές προς γεωργούς εξαρτώνται από την εκ μέρους τους χρήση πρακτικών που είναι επωφελείς για το κλίμα και το περιβάλλον και προάγουν την καλή διαβίωση των ζώων και την ασφάλεια των τροφίμων. Αντικαθιστά τον οικολογικό προσανατολισμό και την πολλαπλή συμμόρφωση στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής από το 2023 και έπειτα.

Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία: Αναπτυξιακή στρατηγική της ΕΕ που εγκρίθηκε το 2019 με σκοπό να καταστήσει την ΕΕ κλιματικά ουδέτερη μέχρι το 2050.

Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης: Ταμείο της ΕΕ για τη χρηματοδότηση της συνεισφοράς της ΕΕ στα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης.

Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων: Ταμείο της ΕΕ για τη χρηματοδότηση άμεσων ενισχύσεων σε γεωργούς και μέτρων που ρυθμίζουν ή στηρίζουν τις γεωργικές αγορές.

Ζώνη ανάσχεσης: Λωρίδα γεωργικής γης όπου διατηρείται μόνιμη βλάστηση, η οποία βοηθά στον έλεγχο περιβαλλοντικών προβλημάτων όπως αυτά που σχετίζονται με την ποιότητα του εδάφους και των υδάτων.

Ισοδύναμο CO₂: Συγκρίσιμη μονάδα μέτρησης του αντικτύπου των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου στο κλίμα, εκφραζόμενη ως η ποσότητα του διοξειδίου του άνθρακα και μόνο που θα είχε τον ίδιο αντίκτυπο.

Καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση: Κατάσταση στην οποία οι γεωργοί πρέπει να διατηρούν όλες τις γεωργικές εκτάσεις, ιδίως δε εκείνες που τη δεδομένη χρονική στιγμή δεν χρησιμοποιούνται για παραγωγή, προκειμένου να εισπράττουν συγκεκριμένες ενισχύσεις στο πλαίσιο της ΚΓΠ. Καλύπτει, μεταξύ άλλων, τη διαχείριση των υδάτων και του εδάφους.

Κανονιστική απαίτηση διαχείρισης: Ενωσιακός ή εθνικός κανόνας σχετικά με τη διαχείριση των γεωργικών εκτάσεων με σκοπό την προστασία της δημόσιας υγείας, της υγείας των ζώων και των φυτών, της καλής διαβίωσης των ζώων, καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος.

Καταβόθρα άνθρακα: Δασικό, θαλάσσιο ή άλλο φυσικό περιβάλλον που απορροφά και κατακρατεί διοξείδιο του άνθρακα από την ατμόσφαιρα.

Κατανεμημένες δαπάνες: Δαπάνες της ΕΕ που έχουν κατανεμηθεί στα επιμέρους κράτη μέλη στο πλαίσιο της διαδικασίας του προϋπολογισμού.

Κοινή γεωργική πολιτική: Η ενιαία πολιτική της ΕΕ για τη γεωργία, η οποία περιλαμβάνει τις επιδοτήσεις και μια σειρά άλλων μέτρων που εγγυώνται την επισιτιστική ασφάλεια, διασφαλίζουν δίκαιο βιοτικό επίπεδο για τους γεωργούς της ΕΕ, προωθούν την αγροτική ανάπτυξη και προστατεύουν το περιβάλλον.

Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής: Μείωση ή περιορισμός της εκπομπής αερίων θερμοκηπίου λόγω των επιπτώσεών τους στο κλίμα.

Μόνιμοι λειμώνες: Γεωργική έκταση που χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη αγρωστωδών ή άλλων ποωδών κτηνοτροφικών φυτών επί περισσότερα από πέντε συναπτά έτη.

Οικολογικό πρόγραμμα: Καθεστώς άμεσων ενισχύσεων που εισήχθη με τις προτάσεις για την κοινή γεωργική πολιτική μετά το 2020, με σκοπό τη χρηματοδότηση γεωργών που αναλαμβάνουν δεσμεύσεις για το κλίμα και υιοθετούν φιλικές προς το περιβάλλον γεωργικές πρακτικές.

Οικολογικός προσανατολισμός: Υιοθέτηση γεωργικών πρακτικών επωφελών για το κλίμα και το περιβάλλον. Ο όρος χρησιμοποιείται επίσης συχνά για να δηλώσει το σχετικό καθεστώς στήριξης της ΕΕ.

Περιοχή οικολογικής εστίασης: Αρόσιμη γη που προορίζεται για γεωργικές πρακτικές και χαρακτηριστικά που βελτιώνουν τη βιοποικιλότητα στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, στο πλαίσιο της επιλεξιμότητας για ενισχύσεις οικολογικού προσανατολισμού.

Πλαίσιο επιδόσεων: Ορόσημα και τιμές-στόχος που καθορίζονται για ένα σύνολο δεικτών για κάθε άξονα προτεραιότητας επιχειρησιακού προγράμματος (με την εξαίρεση της τεχνικής βοήθειας).

Πολλαπλή συμμόρφωση: Μηχανισμός στο πλαίσιο του οποίου οι πληρωμές προς γεωργούς εξαρτώνται από την εκ μέρους τους εκπλήρωση απαιτήσεων σχετικών με το περιβάλλον, την ασφάλεια των τροφίμων, την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων και τη διαχείριση της γης.

Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή: Μείωση της ευαλωτότητας των χωρών και των κοινοτήτων έναντι της κλιματικής αλλαγής με αύξηση της ικανότητάς τους να απορροφούν τις επιπτώσεις της.

Στρατηγικό σχέδιο της ΚΓΠ: Έγγραφο καταρτιζόμενο από κράτος μέλος στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής για την περίοδο μετά το 2020, στο οποίο αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο το εν λόγω κράτος μέλος προτίθεται να επιτύχει τις επιδιώξεις του στο πλαίσιο των γενικότερων στόχων της συγκεκριμένης πολιτικής.

Τυρφώνας: Ένα είδος υγροτόπου με παχύ στρώμα οργανικού εδάφους, ιδιαιτέρως πλούσιο σε οργανική ύλη.

Υγρότοπος: Έκταση που καλύπτεται από νερό για το σύνολο ή μέρος του έτους.

Χαρακτηριστικά του τοπίου: Φυσική ή ημιφυσική βλάστηση σε γεωργικές εκτάσεις που παρέχει υπηρεσίες οικοσυστήματος και συμβάλλει στη βιοποικιλότητα.

Χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση: Συνολική έκταση της γεωργικής γης η οποία περιλαμβάνει την αρόσιμη γη, τους μόνιμους λειμώνες, τις μόνιμες καλλιέργειες και τους οικογενειακούς κήπους.

Απαντήσεις της Επιτροπής

<https://www.eca.europa.eu/el/publications/sr-2024-20>

Χρονογραμμή

<https://www.eca.europa.eu/el/publications/sr-2024-20>

Κλιμάκιο ελέγχου

Στις ειδικές εκθέσεις του ΕΕΣ παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ελέγχων που αυτό διενεργεί επί πολιτικών και προγραμμάτων της ΕΕ ή επί διαχειριστικών θεμάτων που αφορούν συγκεκριμένους τομείς του προϋπολογισμού. Το ΕΕΣ επιλέγει και σχεδιάζει τα εν λόγω ελεγκτικά έργα κατά τρόπον ώστε αυτά να αποφέρουν τον μέγιστο αντίκτυπο, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων για τις επιδόσεις ή για τη συμμόρφωση, του επιπέδου των σχετικών εσόδων ή δαπανών, των επικείμενων εξελίξεων και του πολιτικού και δημόσιου συμφέροντος.

Ο εν προκειμένω έλεγχος επιδόσεων διενεργήθηκε από το Τμήμα Ελέγχου Ι (Βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων), του οποίου προεδρεύει η Joëlle Elvinger, Μέλος του ΕΕΣ. Επικεφαλής του ελέγχου ήταν ο Νικόλαος Μηλιώνης, Μέλος του ΕΕΣ, συνεπικουρούμενος από τον Kristian Sniter, προϊστάμενο του ιδιαίτερου γραφείου του, τον Matteo Tartaggia, σύμβουλο στο ιδιαίτερο γραφείο του, τη Florence Fornaroli, διοικητικό στέλεχος, τον Xavier Ignasi Farrero, υπεύθυνο έργου, τον Rogelio Abarquero Grossi, ελεγκτή, τις Zuzana Gullová, Lenka Hill, Anna Zalega και Daniela Jinaru, ελέγκτριες και τον Austin Maloney, ασκούμενο. Οι Laura McMillan, Jennifer Schofield, Barbara Κνapiak και Tomasz Surdykowski παρείχαν γλωσσική υποστήριξη. Στην ανάπτυξη των γραφικών συνέβαλε η Alexandra-Elena Mazilu.

Από αριστερά: Matteo Tartaggia, Νικόλαος Μηλιώνης, Kristian Sniter, Florence Fornaroli, Laura McMillan, Xavier Ignasi Farrero, Anna Zalega, Zuzana Gullová, Tomasz Surdykowski, Barbara Κνapiak.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2024

Η πολιτική για την περαιτέρω χρήση εγγράφων του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΕΣ) ορίζεται στην [απόφαση αριθ. 6-2019 του ΕΕΣ](#) για την πολιτική ανοικτών δεδομένων και την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου ορίζεται διαφορετικά (π.χ. σε χωριστές ανακοινώσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας), το περιεχόμενο του ΕΕΣ που ανήκει στην ΕΕ παραχωρείται βάσει της άδειας [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Ισχύει, επομένως, ως γενικός κανόνας ότι η περαιτέρω χρήση επιτρέπεται υπό τον όρο ότι αναφέρεται η πηγή και επισημαίνονται οι αλλαγές. Κατά την περαιτέρω χρήση απαγορεύεται η διαστρέβλωση του αρχικού νοήματος ή μηνύματος των εγγράφων. Το ΕΕΣ δεν φέρει ευθύνη για οποιαδήποτε συνέπεια προερχόμενη από την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Εάν συγκεκριμένο περιεχόμενο αναφέρεται σε ταυτοποιήσιμα φυσικά πρόσωπα, π.χ. φωτογραφίες υπαλλήλων του ΕΕΣ, ή περιλαμβάνει έργα τρίτων, απαιτείται πρόσθετη έγκριση.

Όταν παραχωρείται η έγκριση, αυτή ακυρώνει και αντικαθιστά την ανωτέρω γενική έγκριση και αναφέρει σαφώς τυχόν περιορισμούς στη χρήση.

Για τη χρήση ή την αναπαραγωγή περιεχομένου που δεν ανήκει στην ΕΕ, μπορεί να χρειάζεται να ζητήσετε άδεια απευθείας από τους κατόχους των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Γράφημα 8 – Εικονίδια: Το γράφημα αυτό σχεδιάστηκε με τη χρήση πόρων της [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Το λογισμικό ή τα έγγραφα που καλύπτονται από δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα εμπορικά σήματα, τα καταχωρισμένα σχέδια, οι λογότυποι και οι επωνυμίες/ονομασίες, εξαιρούνται από την πολιτική του ΕΕΣ για την περαιτέρω χρήση.

Το σύνολο των ιστότοπων των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντός του ονόματος χώρου «europa.eu» παρέχει συνδέσμους προς ιστότοπους τρίτων. Δεδομένου ότι το ΕΕΣ δεν έχει έλεγχο επ' αυτών, σας συνιστούμε να εξετάζετε τις πολιτικές τους για την προστασία του ιδιωτικού απορρήτου και της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Χρήση του λογότυπου του ΕΕΣ

Δεν επιτρέπεται η χρήση του λογότυπου του ΕΕΣ χωρίς την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του οργάνου.

HTML	ISBN 978-92-849-2972-6	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/638696	QJ-AB-24-020-EL-Q
PDF	ISBN 978-92-849-2952-8	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/732324	QJ-AB-24-020-EL-N

Η κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ) είναι ένας βασικός τομέας πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αντιπροσωπεύει το 31 % του ενωσιακού προϋπολογισμού. Με τη νέα ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027 επιδιώκεται η αύξηση των περιβαλλοντικών και κλιματικών φιλοδοξιών. Βάση για την υλοποίησή της αποτελούν τα σχέδια που καταρτίζει κάθε κράτος μέλος.

Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι τα σχέδια της νέας περιόδου είναι περισσότερο πράσινα από ό,τι στην προηγούμενη περίοδο, χωρίς να ανταποκρίνονται ωστόσο στις φιλοδοξίες της ΕΕ για το κλίμα και το περιβάλλον, ενώ απουσιάζουν βασικά στοιχεία για την αξιολόγηση των πράσινων επιδόσεων.

Βάσει των ευρημάτων μας, συνιστούμε στην Επιτροπή να προωθήσει την ανταλλαγή «πράσινων» ορθών πρακτικών στα σχέδια, να εκτιμήσει τη συμβολή της ΚΓΠ στην επίτευξη των τιμών-στόχου της Πράσινης Συμφωνίας και να ενισχύσει το μελλοντικό πλαίσιο παρακολούθησης της ΚΓΠ για το κλίμα και το περιβάλλον.

Ειδική έκθεση του ΕΕΣ υποβαλλόμενη δυνάμει του άρθρου 287, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Τηλ. +352 4398-1

Πληροφορίες: eca.europa.eu/el/contact
Ιστότοπος: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors